From: Groen I.C.M. (Ina) <icm.groen@rud-zeeland.nl>
Sent: zondag 30 april 2023 17:29:41
To: 'griffie@veere.nl'; 'A. Rijpert'; 'Barbara van Doornum'; 'Bernadette Willaert'; 'D. van Bunder'; 'griffier Borsele'; Griffiersbureau Gemeente Sluis; 'griffier Terneuzen'; 'griffier Tholen'; 'griffier Vlissingen'; 'M. van Zon'; 'mevrouw A. Meijer'; 'Statengriffie provincie Zeeland'; 'Teun van Oostenbrugge'; 'j.stroop@noord-beveland.nl'; 'S.Hoogerheide@ZeeuwseGemeenten.nl'; 'I.Cappendijk@ZeeuwseGemeenten.nl'
Cc: A. van der Maas - Extern; adviseurVTH ; Ankie Smit; Annelies van der Plas; Annette Wandel; van Leeuwen A. (Anton); Arie Schroevers; Arno Witkam; Bestuurssecretariaat Hulst; bestuurssecretariaat Tholen; bestuurssecretariaat Veere; bestuurssecretariaat Vlissingen; Burgemeester Sijbers; Carla Michielsen; Cees Liefting; Christine Elsing; Coen Bertijn; Danique Goosen; Diana Vermeulen; Dianne Dingemanse; Eugène Janse; Freek Schouten; gemeente Veere; gemeente Vlissingen; Vonk G. (Gerben); Gino Depauw; Guiljam - Peeman S. (Sophie); Hilde Bulthuis; Groen I.C.M. (Ina); Jansen I. (Ineke); Jan Marij; Jeroen Louws; Joan Veldhuizen; van Goethem J. (Joanne); Kees Tolhoek - Extern; L. van de Voorde; Marcel Steketee (jyw.steketee@veere.nl); Marijke Fix; Michaël Beverwijk; Miranda van Sabben; Zandijk M. (Miranda); Remeynse - Lammers M. (Mirjam); MJ de Troije; Nico van der Hoest; Patricia de Croock; Piet Verstraeten; post Scheldestromen; de Later R.M. (Renske); Roelie Mulder; Ron Bustraan; Ruud Horijon; S. Mackintosh; Sander Westdorp; secretariaat Van de Velde (secgs4@zeeland.nl); secretariaat wethouders Borsele; Shiona Vierberger; Stapels A.P.T. (Ton); Thérèse Vennix; Tineke van der Ven; Troost P.D. (Patrice); de Wit W. (Willem); Wout van Brouwershaven; de Wolf W. (William); Hofsteede K. (Karin)
Subject: toezending stukken RUD Zeeland voor zienswijze
Attachments: brief ontwerpbegroting 2024.pdf; Ontwerp begroting 2024 versie AB.pdf; AB Voorstel Begroting 2024 V2.pdf; definitief advies begeleidingscommissie - ontwerp begroting 2024.pdf; reactie RUD op definitief advies begeleidingscommissie - ontwerp begroting 2024.pdf; concept AB voorstel 1e begrotingswijziging 2023.pdf; def advies begeleidingscommissie - voorstel 1e begrotingswijziging 2023.pdf; Reactie op advies Bcie - 1e Begrotingswijziging 2023 19 januari 2023.pdf

---

Geachte griffiers,

Op 17 april 2023 heeft het dagelijks bestuur RUD Zeeland ingestemd met de ontwerpbegroting 2024 en het voorstel voor zienswijze voor te leggen aan de deelnemers. De concept begroting, het concept AB voorstel, het advies van de begeleidingscommissie RUD Zeeland en de begeleidende brief treft u bijgaand aan.
Tevens is het concept AB voorstel voor de eerste begrotingswijziging 2023 met het advies van de Begeleidingscommissie en de reactie van de RUD daarop bijgesloten.
Het voorstel voor de verrekening van het resultaat 2022 kan nog niet aangeleverd worden, aangezien er nog overleg gaande is met de accountant.

U wordt vriendelijk verzocht de stukken door te geleiden naar uw raden, Provinciale Staten en Algemene Vergadering.
De zienswijze kan worden ingediend per mail: post@rud-zeeland.nl en in cc naar w.dewolf@rud-zeeland.nl .

Met vriendelijke groeten,

Ina Groen
Hoofd Staf

DE OMGEVINGSDIENST VOOR EEN SCHOON EN VEILIG ZEELAND

Postbus 35
4530 AA Terneuzen
www.rud-zeeland.nl
06 1352 0458
Werkdagen maandag t/m donderdag

AB voorstel: concept begroting 2024

Agendapunt:
zaaknummer:
Portefeuillehouder MT: hoofd Staf

Terneuzen, september 2023
Opsteller: I. Groen

Aan het Algemeen Bestuur van RUD Zeeland,

1. **Gevraagde beslissing / besluit**
   Instemmen met de ontwerp begroting 2024, inclusief de meerjarenraming 2025 – 2027 en de reactie op de ingediende zienswijzen.

2. **Effect van het besluit**
   De ontwerp begroting is besproken in de begeleidingscommissie, het advies en de reactie van RUD Zeeland daarop zijn bijgesloten bij dit voorstel.
   Na vaststelling van de begroting kan en zal de begroting aan de toezichthouder (Ministerie van Binnenlandse Zaken) worden aangeboden.

3. **Argumenten of Overwegingen**
   Voor het berekenen van de bijdrage 2024 van de deelnemers is uitgegaan van:
   - Het inrichtingenbestand op peildatum 1-4-2022
   - De kengetallen uit het rapport P*Q zoals deze zijn vastgesteld door het algemeen bestuur op 20 maart 2017 en de aanpassingen daarop naar aanleiding van de evaluatie P*Q (AB besluit 30 november 2020)
   - VZG-norm voor inflatie (2,7%). Deze norm wordt aangepast en doorgerekend naar de laatste berichtgevingen van de VZG. Middels een begrotingswijziging met de eerste voortgangrapportage zal deze worden voorgelegd. De personele onderbezetting binnen het team financiën is dan getalsmatig weer ingelopen.

   Er staan grote ontwikkelingen aan te komen voor de komende jaren, echter hierover dient eerst inhoudelijke besluitvorming plaats te vinden. In de voorliggende begroting is uitgegaan van alleen die zaken waarover al wel een besluit is genomen.

   De begrote deelnemersbijdrage voor het jaar 2024 bedraagt € 13 miljoen. Een stijging ten opzicht van 2023 van € 1,4 miljoen als gevolg van na 1^{e} begrotingswijziging 2023 waarin inflatie 2023, de cao 2022/2023, het inrichtingenbestand en de uitbreiding voor ondermijning en de gevolgen van Helsinki/Espoo zijn verwerkt. Deze begrotingswijziging is ter besluitvorming gelijktijdig met deze begroting voorgelegd. De inflatie 2024 is daarna berekend.

De verdeling van de begrote deelnemersbijdragen voor het jaar 2024 ziet er dan als volgt uit:

Deelnemer	2024
Borsele	717.500
Goes	739.200
Hulst	685.300
Kapelle	322.400
Middelburg	282.100
Noord-Beveland	345.400
Reimerswaal	596.700
Schouwen-Duiveland	839.000
Sluis	890.400
Terneuzen	1.192.600
Tholen	433.700
Veere	275.300
Vlissingen	467.300
Waterschap Scheldestromen	105.500
Provincie Zeeland	5.129.200
TOTAAL	**13.021.600**

4. Uitvoering en communicatie

a. Aanpak

b. Planning
Conform de afspraken met de Vereniging Zeeuwse Gemeenten (VZG) dienen de Gemeenschappelijke Regelingen hun begrotingen uiterlijk op 30 april in, zodat die gezamenlijk voor zienswijze aangeboden kunnen worden aan de vertegenwoordigende organen. Zij kunnen tot 15 juli hun zienswijzen kenbaar maken. Eerst na het zomerreces kan de zienswijze dan door het DB aan het AB voor besluitvorming voorgelegd worden. Waarmee de tijdige aanlevering aan de toezichthouder in het gedrang komt. Daartoe zal aan de VZG verzocht worden de periode voor zienswijze terug te brengen, zodat aan de verplichting richting de toezichthouder voldaan kan worden.

c. Communicatie
n.v.t.

d. Interne communicatie
n.v.t.

e. Route en planning verdere besluitvorming
Aanbieding aan de toezichthouder (Ministerie van Binnenlandse Zaken).

5. Risico's, kosten, baten en dekking (restant budget)

a. Risico's: (kosten-baten), niet gehonoreerd wat dan + risico's besluit
n.v.t.

b. Organisatorisch (wat betekent dit voor de organisatie)

c. Het tijdig indienen van de vastgestelde begroting bij de Toezichthouder, het ministerie van Binnenlandse Zaken is door bovenstaande planning niet mogelijk. Hierover is contact gelegd met de Toezichthouder, uitstel voor inlevering wordt niet gegeven..

d. Juridisch
n.v.t.

e. Financiën
Zie ontwerp begroting 2024

f. Indicatie urenbesteding
n.v.t.

g. Overige consequenties
n.v.t.

Aan:
Gemeenteraden Zeeuwse gemeenten,
Provinciale Staten van Zeeland,
Algemene Vergadering Waterschap
Scheldestromen

Terneuzen, 30 april 2023

ons kenmerk : Inproces
behandeld door : I. Groen
telefoonnummer : 06 1352 0458
e-mail : icm.groen@rud-zeeland.nl

Betreft: ontwerpbegroting 2024 en 1e begrotingswijziging 2023

Geachte raadsleden, Statenleden en leden van de Algemene Vergadering,

Op 17 april 2023 heeft het dagelijks bestuur van RUD Zeeland ingestemd met de ontwerpbegroting 2024 en het voorstel om deze voor zienswijze voor te leggen aan de deelnemers. Door RUD Zeeland is in de begeleidingscommissie op 21 maart 2023 de ontwerpbegroting nader toegelicht. De begeleidingscommissie heeft haar bevindingen ten aanzien van de ontwerpbegroting 2024 in een advies weergegeven. RUD Zeeland heeft op het advies van de begeleidingscommissie geacteerd en gereageerd.

Tevens bieden we u de 1e begrotingswijziging 2023 aan. Ook hierbij het advies van de begeleidingscommissie en de reactie van RUD Zeeland.

De ontwerpbegroting 2024, de concept voorstellen die aan het algemeen bestuur zullen worden voorgelegd en de bevindingen van de begeleidingscommissie en onze reactie daarop vindt u terug in de bijlagen bij deze brief.

In navolging van de richtlijn van de Vereniging Zeeuwse Gemeenten (hierna: VZG) wordt deze begroting samen met begrotingen van andere Gemeenschappelijke regelingen aan u aangeboden. Om aan onze verplichting te kunnen voldoen om uiterlijk 15 september aan onze toezichthouder, het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de vastgestelde begroting aan te bieden, zal nader overleg plaatsvinden met de VZG over het te volgen proces hierin.

De zienswijze kan ingediend worden bij de secretaris van het dagelijks bestuur van de RUD Zeeland (email: post@rudzeeland.nl en in cc naar w.dewolf@rud-zeeland.nl).

De tijdig ingediende zienswijzen worden in het dagelijks bestuur behandeld. Daarna wordt de ontwerpbegroting met de daarop indiende zienswijzen ter besluitvorming voorgelegd aan het algemeen bestuur. Over deze besluitvorming wordt uw raad, staten of algemeen bestuur geïnformeerd.

Hoogachtend,

ing. A. van Leeuwen MPA
Directeur RUD Zeeland

Voorstel algemeen bestuur: 1e begrotingswijziging 2023

Agendapunt: (nummer)
IZISnummer: 318054
Portefeuillehouder MT: Hoofd Staf

Terneuzen, 23 maart 2023
Opsteller: I.C.M. Groen

Aan het algemeen bestuuur van RUD Zeeland,

1. **Gevraagde beslissing / besluit**
   De 1e begrotingswijziging 2023 vaststellen.

2. **Effect van het besluit**
   Actuele begroting 2023

3. **Argumenten of Overwegingen**
   Hierbij bieden wij u de 1e begrotingswijziging 2023 aan. De onderdelen in deze begrotings-wijziging hebben betrekking op besluiten van algemeen bestuur uit 2022 (ondermijning, Helsinki, strategisch adviseur) en het formaliseren van een subsidietoekenning. Daarnaast zijn de ook de gevolgen van de cao 2022-2023 verwerkt.

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Vastgestelde begroting 2023	1e begrotingswijziging 2023								Begroting 2023 na 1e wijziging
		Ondermijning	Helsinki en Espoo	Strategisch adviseur	CAO aanpassing	Energie	Inrichtingen-bestand per 1 april 2022	Neutrale aanpassingen	Totaal	
	Doorwerking	structureel	structureel	2023 en 2024	structureel	2023	structueel	structureel		
Lasten										
Programma Milieu:										
Programmalijn Milieu - Vergunningverlening	3.454	50	103	0	185	0	-12	-7	319	3.773
Programmalijn Milieu - Toezicht en Handhav	4.551	248	0	0	256	504	-5	-7	996	5.547
Overzichten:										
Overhead	3.414	59	16	386	59	55	-4	14	585	3.999
Onvoorzien	166	3	2	3	0	0	0	0	8	174
Totaal lasten	**11.585**	**360**	**121**	**389**	**500**	**559**	**-21**	**0**	**1.908**	**13.493**
Baten										
Algemene bijdrage deelnemers	11.616	360	121	0	500	0	-21	0	960	12.576
BTW-compensatie Waterschap Scheldestrom	-31	0	0	0	0	0	0	0	0	-31
Subsidie	0	0	0	0	0	559	0	0	559	559
Onttrekking algemene reserve	0	0	0	389	0	0	0	0	389	389
Totaal Baten	**11.585**	**360**	**121**	**389**	**500**	**559**	**-21**	**0**	**1.908**	**13.493**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting:

Ondermijning:
Tijdens de vergadering van het algemeen bestuur van 7 maart 2022 is ingestemd met uitvoering van de taken voor ondermijning met een evaluatie van de taken ondermijning in 2026. We nemen de financiële gevolgen hiervan nu op in de begroting 2023 op.

Helsinki en Espoo:
De internationale verdragen van Helsinki en Espoo verplichten landen hun buurlanden in te lichten als (industriële) activiteiten in het ene land, negatieve milieugevolgen kunnen hebben in het buurland. Deze verdragen regelen dat ínwoners en instanties van het buurland kunnen reageren op de potentiële schadelijke effecten van de voorgenomen activiteit(en). De geraamde inzet is gebaseerd op een pilot die in 2023 wordt geëvalueerd. Eerst dan weten we de structurele inzet.

CAO 2022-2023:
Eind 2022 is de provinciale cao 2022-2023, die ook van toepassing is op de RUD Zeeland, vastgesteld. Het gevolg is dat de in de begroting 2023 opgenomen raming voor salariskosten te laag is. In totaal gaat het om een bedrag van € 500.000. In de 2e voortgangsrapportage 2022 hebben we dit ook gemeld.

Strategisch adviseur:
Tijdens de vergadering van het algemeen bestuur van 18 juli 2022 is ingestemd met het toevoegen van € 728.000 uit jaarrekeningsresultaat aan de algemene reserve om gedurende 2 jaar 2 strategisch adviseurs en 1 communicatie medewerker aan te kunnen trekken. Het besluit van van 18 juli 2022 is bijgesloten. Per saldo zal de onttrekking over de 2 jaar iets hoger uitvallen als gevolg van iets hogere salariskosten (cao). Hiervoor is ruimte in de algemene reserve.

Energie:
We hebben een voorstel "*Energiewerkzaamheden in het takenpakket van de RUD"* opgesteld dat invulling geeft aan de wettelijke taken op het gebied van energiebesparing die door de RUD Zeeland uitgevoerd moeten worden. Deze taken zijn niet nieuw, maar maken vanaf de start van RUD Zeeland geen onderdeel uit van de deelnemersovereenkomsten (PxQ). In de afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid het aantal wettelijke energietaken uitgebreid en zet zij in op intensivering van de uitvoering van de bestaande taken door de Omgevingsdiensten.
Omdat daardoor duurzaamheidsbeleid (energiebesparing maakt hier onderdeel van uit) steeds prominenter op de politieke agenda kwam te staan, hebben de laatste jaren een aantal gemeenten, de provincie en het Rijk hiervoor extra (incidentele) middelen beschikbaar gesteld.

In de periode 2022 tot en met 2026 stelt het Rijk opnieuw een omvangrijk bedrag beschikbaar voor energie(besparing), via een SPUK-regeling. De rijksoverheid heeft hierbij de verwachting dat ook bevoegde gezagen hierin bijdragen. We hebben een aanvraag ingediend en deze is ook toegekend. In totaliteit betreft het een bedrag van € 1.332.467.

De RUD Zeeland wil de wettelijke energiewerkzaamheden op structurele wijze invullen. In het voorstel "*Energiewerkzaamheden in het takenpakket van de RUD"* is, per deelnemer, aangegeven wat 'structurele uitvoering' inhoudt voor het takenpakket en de daarvoor benodigde financiële middelen van de deelnemers van de RUD. Het voorstel is gereed en zal in de loop van 2023 gelijktijdig met een aantal andere nota's (rapport TwynstraGudde) aan het algemeen bestuur worden aangeboden. Om die reden voeren we de wettelijke energiewerkzaamheden 2023 uit ten laste van de SPUK-energie regeling. Voor 1 jaar is dat mogelijk. Deze wijziging van de begroting voorziet hierin.

Inrichtingen bestand per 1 april 2022:
Gedurende het het jaar wordt het inrichtingen bestand actueel gehouden. 1 keer per jaar verwerken we de wijzigingen in de begroting.

Neutrale wijzigingen:
Als gevolg van voortschrijdend inzicht en stroomlijning met het BBV (besluit begroting en verantwoorden) zijn enkele budgetten herschikt.

Structurele doorwerking begroting 2023 na 1e begrotingswijziging 2023 :

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Meerjarenraming na 1e begrotingswijziging 2023			
	2023	2024	2025	2026
Lasten				
Programma Milieu:				
Programmalijn Milieu - Vergunningverlening	3.773	3.873	3.975	4.077
Programmalijn Milieu - Toezicht en Handhaving	5.547	5.179	5.315	5.451
Overzichten:				
Overhead	3.999	4.039	3.739	3.835
Onvoorzien	174	178	179	183
Totaal lasten	**13.493**	**13.269**	**13.208**	**13.546**
Baten				
Algemene bijdrage deelnemers	12.576	12.900	13.239	13.577
BTW-compensatie Waterschap Scheldestromen	-31	-31	-31	-31
Subsidie	559	0	0	0
Onttrekking algemene reserve	389	400	0	0
Totaal Baten	**13.493**	**13.269**	**13.208**	**13.546**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

Ontwikkeling bijdrage deelnemers RUD Zeeland:

Deelnemers bijdragen					
Deelnemer Omgevingsdienst Zeeland	Begroting		Meerjaren begroting 2023 na 1e begrotingswijziging 2023		
	2023 Vastgestelde begroting	2023 Begroting na 1e wijziging 2023	2024	2025	2026
Borsele	630.400	693.100	710.900	729.600	748.200
Goes	656.900	714.100	732.500	751.700	770.900
Hulst	601.200	661.900	678.900	696.700	714.500
Kapelle	288.500	311.400	319.400	327.800	336.200
Middelburg	256.200	272.500	279.500	286.800	294.100
Noord-Beveland	307.900	333.600	342.200	351.200	360.200
Reimerswaal	538.000	576.400	591.200	606.700	622.200
Schouwen-Duiveland	753.500	810.500	831.300	853.100	874.900
Sluis	783.600	860.100	882.200	905.400	928.500
Terneuzen	1.038.600	1.152.000	1.181.600	1.212.700	1.243.700
Tholen	373.900	418.900	429.700	441.000	452.300
Veere	243.100	265.900	272.700	279.900	287.000
Vlissingen	433.800	451.400	463.000	475.200	487.300
Waterschap Scheldestromen	98.100	101.900	104.500	107.200	109.900
Provincie Zeeland	4.611.600	4.953.100	5.080.400	5.213.900	5.347.100
Totaal	**11.615.300**	**12.576.800**	**12.900.000**	**13.238.900**	**13.577.000**

De wijziging van de deelnemersbijdragen 2023 wordt veroorzaakt door de in de 1e begrotingswijziging opgenomen onderwerpen (zie hiervoor). De wijziging van de deelnemersbijdragen 2024 tot en met 2026 zijn een gevolg van het doorrekenen van de vzg richtlijn 2023 van + 2,7%.

4. **Uitvoering en communicatie**
    a. **Aanpak**
    n.v.t.
    b. **Planning**
    Vergadering begeleidingscommissie 10 januari 2023
    Vergadering dagelijks bestuur 13 maart 2023
    Zienswijze procedure van volgens VZG norm 30 april 2023 tot en met 15 juli 2023.
    Vergadering DB 11 september 2023
    Vergadering AB 2 oktober 2023
    c. **Communicatie**
    n.v.t.
    d. **Interne communicatie (deze tekst wordt opgenomen in de terugkoppeling naar de collega's).**
    Via mt verslag
    e. **Route en planning verdere besluitvorming**
    Zie planning

5. **Risico's, kosten, baten en dekking (restant budget)**
    a. **Risico's: (kosten-baten), niet gehonoreerd wat dan + risico's besluit**
    b. **Organisatorisch (wat betekent dit voor de organisatie)**
    c. **Juridisch**
    n.v.t.
    d. **Financiën**
    n.v.t.
    e. **Indicatie urenbesteding**
    n.v.t.
    f. **Overige consequenties**
    n.v.t.

begeleidingscommissie

datum 19 januari 2023
onderwerp voorstel 1e begrotingswijziging 2023

aan het dagelijks bestuur van de RUD-Zeeland
p/a Postbus 35
4530 AA TERNEUZEN

Geacht bestuur,

De begeleidingscommissie heeft op 10 januari 2023 het concept voorstel '1e begrotingswijziging 2023' van de RUD Zeeland besproken. In het voorstel zijn een zestal onderwerpen opgenomen die invloed hebben op de omvang van het begrotingstotaal en de deelnemersbijdragen en deels ook voortvloeien uit eerdere besluitvorming in uw dagelijks en algemeen bestuur.

In het overleg hebben de ambtelijke vertegenwoordigers van de RUD Zeeland het voorstel toegelicht en zijn door de commissie verduidelijkende vragen gesteld, cijfermatige aansluitingen en een aantal tekstuele suggesties meegegeven.

Met betrekking tot het voorstel merken wij nog het volgende op:

- Het onderdeel 'Helsinki en Espoo' vloeit voort uit de vaststelling door het AB van de tweede voortgangsrapportage 2022 op 5 december 2022. Het betreft 1 fte structureel. In 2023 wordt een pilot afgerond waarna wordt bezien op welke wijze aan deze taak structureel invulling kan worden gegeven, inclusief de benodigde inzet hiervoor.
- Voor het onderdeel 'Strategisch adviseur' wordt verwezen naar de besluitvorming bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2021. Voor dit onderdeel is € 728.000 bestemd ter besteding in de periode 2022-2024. Met deze wijziging worden de effecten voor de begroting 2023 en 2024 verwerkt. Ambtelijk is meegedeeld dat in 2022 nog geen besteding van deze gereserveerde middelen heeft plaatsgevonden. Het voorstel verdeelt het volledige bedrag nu over 2023 en 2024, inclusief de CAO effecten totaal € 758.000. De algemene reserve heeft ruimte om de hogere onttrekking te dekken en vraagt derhalve geen aanvullende deelnemersbijdrage.
- Voor het onderdeel 'Energie' verwijzen wij naar ons eerder uitgebracht advies d.d. 3 november 2022. Voor de werkzaamheden 2023 in het kader van 'Energie' stelt u voor om deze volledig te dekken uit de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk. De structurele invulling van deze werkzaamheden vanaf 2024 wordt betrokken in het separate concept voorstel 'Uitwerking Meerjarig Regionaal Programmeren.
  Wij verzoeken u bij deze verdere uitwerking vanaf 2024 rekening te houden met ons eerder uitgebrachte advies d.d. 3 november 2022.
- In de tabel "ontwikkeling bijdrage deelnemers RUD Zeeland" v.w.b. alle zes genoemde onderwerpen afzonderlijk aan te geven welke invloed zij hebben op de bijdrage van elke deelnemer;
- De tabel met de gewijzigde meerjarenraming voor 2023-2026 inclusief de 1e begrotingswijziging 2023 houdt voor de jaren 2024-2026 geen rekening met de cijfers uit de meerjarenraming 2023-2026, zoals opgenomen in de Begroting 2023, zoals is vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 18 juli 2022.
  Wij verzoeken u in het definitieve voorstel voor het DB en AB de wijzigingen voor 2024 en verder te muteren op dit meerjarenperspectief en tevens ook een meerjarig

overzicht met de individuele deelnemersbijdrage op te nemen. Hiermee ontstaat ook een actueel meerjarig beeld voor de individuele deelnemers voor hun eigen meerjarenraming.

Met inachtneming van het voorgaande adviseert de begeleidingscommissie positief over het concept DB voorstel '1e begrotingswijziging 2023'.

Desgewenst is de begeleidingscommissie bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten. De begeleidingscommissie verzoekt u dit advies aan de deelnemers en aan het algemeen bestuur beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,
namens de begeleidingscommissie,

Ronny de Troije
voorzitter

begeleidingscommissie

datum 29 maart 2023
onderwerp ontwerp begroting 2024

aan het dagelijks bestuur van de RUD-Zeeland
p/a Postbus 35
4530 AA TERNEUZEN

Geacht bestuur,

De begeleidingscommissie heeft op 21 maart 2023 het concept voorstel ‘ontwerp Begroting 2024’ van de RUD Zeeland besproken, welke op 16 maart is ontvangen.

In het overleg zijn door de commissie verduidelijkende vragen gesteld en diverse tekstuele verbetervoorstellen gedaan. Diverse tekstuele verbetervoorstellen zijn ook per mail aangeleverd bij de ambtelijk vertegenwoordigers van de RUD Zeeland. Zonder tegenbericht gaat de begeleidingscommissie er van uit dat deze in de definitieve versies worden verwerkt.

Naar aanleiding van de bespreking brengen wij het volgende onder de aandacht:

Proces en inhoudelijk:

- Wij verzoeken u vergaderstukken voor de begeleidingscommissie in het vervolg (zoals eerder afgesproken) uiterlijk vier werkdagen vooraf gaande aan de vergadering ter beschikking te stellen, zodat de leden voldoende gelegenheid hebben om de stukken door te nemen.
- Bij het onderwerp “toezicht en handhaving groene wetten” wordt niet gerefereerd naar het feit dat de RUD en de provincie momenteel nagaan welk ambitieniveau de RUD Zeeland wat dat betreft moet hebben.
- Het onderdeel “ketentoezicht” maakt reeds deel uit van het onderdeel “meerjarenprogramma Zeeland”.
- De geformuleerde kritische prestatie indicatoren bij de onderwerpen “actualisatietoetsen” en “Helsinki” kunnen bestuurlijk interessanter worden geformuleerd. Namelijk een bepaalde mate van afname van het aantal verouderde vergunningen en een indicator die is gebaseerd op de nog te nemen beslissing op de uitkomsten van de pilot in het kader van de Verdragen van Helsinki en Espoo.
- In de oplegnotitie zou een link gelegd kunnen worden naar het geconstateerde probleem en de daarmee gepaard gaande risico’s voor de deelnemers waarvoor in het stuk over de “doorontwikkeling van de RUD” (dat nog besproken moet worden in het AB van de RUD) een oplossing zou kunnen worden geboden.
- De planning van verdere besluitvorming geeft aan dat definitieve vaststelling voorzien is in de vergadering van het algemeen bestuur op 2 oktober 2023. Wij wijzen u er op dat de wettelijke termijn van vaststelling uiterlijk 15 september is. Tevens raden wij u aan om het ministerie in overleg te treden over de latere aanlevering en hiervoor schriftelijk toestemming te verkrijgen, zonder dat dit verdere gevolgen heeft voor het toezichtregime.

- In de ontwerp begroting 2024 is nog geen rekening gehouden met de voorgenomen uittreding uit de gemeenschappelijke regeling van het Waterschap Scheldestromen.
- In de reactie van het managementteam wordt onder meer gesteld dat behoefte is aan uitbreiding van kennis en kunde op het gebied van data analyse en versterking van de bedrijfsvoering. Wij gaan er van uit dat dit onderdeel uitmaakt van het voorstel meerjarenprogramma (voor onder meer het versterken van de robuustheid / bedrijfsvoering) dat inmiddels voor een eerste bespreking in het algemeen bestuur is geagendeerd.
- In de paragraaf bedrijfsvoering is een uitgebreide SWOT-analyse opgenomen. We adviseren u deze zo spoedig mogelijk te actualiseren nadat het voorstel meerjarenprogrammering is vastgesteld en deze analyse op te nemen in een volgende voortgangsrapportage en aansluitend te blijven actualiseren in volgende begrotingen.

Financieel:

- In de ontwerp Begroting 2024 zijn de cijfers opgenomen uit de (meerjaren)begroting 2023, inclusief de eerste begrotingswijziging 2023. Deze laatste wijziging ligt op dit moment nog voor zienswijze bij de deelnemers en is nog niet definitief vastgesteld door het algemeen bestuur. Gezien de inhoud van deze eerste begrotingswijziging 2023 achten we dit geen bezwaar voor het vertrekpunt van de nu voorliggende ontwerp Begroting 2024.
- Daarbij constateren we dat de opgevoerde subsidiebijdrage voor energiemaatregelen uit de eerste begrotingswijziging 2023 nu niet wordt gepresenteerd in de voorliggende Begroting 2024, in de kolom met vergelijkende cijfers voor 2023. Wij vragen u de overzichten op elkaar te laten aansluiten.
- Op 14 december 2022 heeft de VZG het percentage voor indexering van de begrotingen 2024 van gemeenschappelijke regelingen vastgesteld. Voor 2024 is dit 3,4%. In de nu voorliggende begroting is echter nog gerekend met het oorspronkelijke percentage van 2023, namelijk 2,7%. Voor een juist en volledig beeld en effecten op de deelnemersbijdragen vragen wij u de ontwerp-begroting 2024 op te stellen met inachtneming van het percentage van 3,4%.
- Op 14 maart jl. is een geactualiseerd indexpercentage voor 2023 door de VZG vastgesteld en gecommuniceerd. Het percentage is wegens de bijzondere ontwikkelingen van de inflatiecijfers verhoogd van 2,7% tot 7,2%. In de eerste begrotingswijziging 2023 is reeds een aanpassing gemaakt voor CAO effecten voor 2023 en verder. Wij vragen u zo spoedig mogelijk, uiterlijk voor het zomerreces 2023, eventueel resterende financiële effecten voor de begroting 2023 en verder inzichtelijk te maken en via een begrotingswijziging 2023 of 2024 (en verder) aan de deelnemers voor te leggen. Dan kunnen deelnemers hier ook rekening mee houden in hun eigen financieel meerjarenperspectief.
- In bijlage 2 van de ontwerp begroting zijn de deelnemersbijdragen 2023 vermeld. Deze sluiten niet aan op het voorstel eerste begrotingswijziging 2023, welke in uw vergadering van het dagelijks bestuur van 6 februari 2023 is besproken. Idem voor de kolom begroting 2023 in het overzicht algemene dekkingsmiddelen in hoofdstuk 7 en het overzicht van baten en lasten per kostensoort in hoofdstuk 9. Wij vragen u de overzichten op elkaar te laten aansluiten.
- De financiële overzichten met betrekking tot het onderdeel reservemutaties, geven ons inziens geen volledig beeld van de geraamde reservemutaties. De betreffende mutaties op de bestemmingsreserve POB (toevoegingen als last en onttrekkingen als bate) horen volgens het BBV via de exploitatierekening te worden verantwoord. Tevens werkt dit door in het overzicht van de geprognotiseerde balans voor 2023 en verder. In dit overzicht wordt geen rekening gehouden met de actuele stand van de reserves, inclusief de reeds besloten onttrekkingen en toevoegingen.

- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de risico-inventarisatie opgenomen. Geconstateerd wordt dat het vastgestelde beleid (Zeeuwse kwaliteit) en de hiervoor benodigde middelen niet met elkaar in lijn zijn, met een structureel ingeschat verschil van circa € 1,45 (risico's 1 en 2) miljoen per jaar. Met het voorstel 'Uitwerking meerjarig regionaal programmeren' dat in 2023 aan de deelnemers wordt voorgelegd werkt u aan een structurele oplossing om het beleid en benodigde middelen met elkaar in overeenstemming te brengen.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing dient bij de berekening van de ratio's rekening te worden gehouden met reeds geraamde onttrekkingen in de (meerjaren)begroting 2023 e.v. ten laste van de beschikbare reserves.
- Het kengetal voor solvabiliteit is gedaald tot 20% (reeds rekening houdend met de onttrekking van het negatieve resultaat). Voor gemeenten en provincies is dit aan de ondergrens. Nog lager wordt als risicovol bestempeld.

Met inachtneming van het voorgaande adviseert de begeleidingscommissie positief over het voorstel 'ontwerp Begroting 2024 RUD Zeeland'.

Desgewenst is de begeleidingscommissie bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

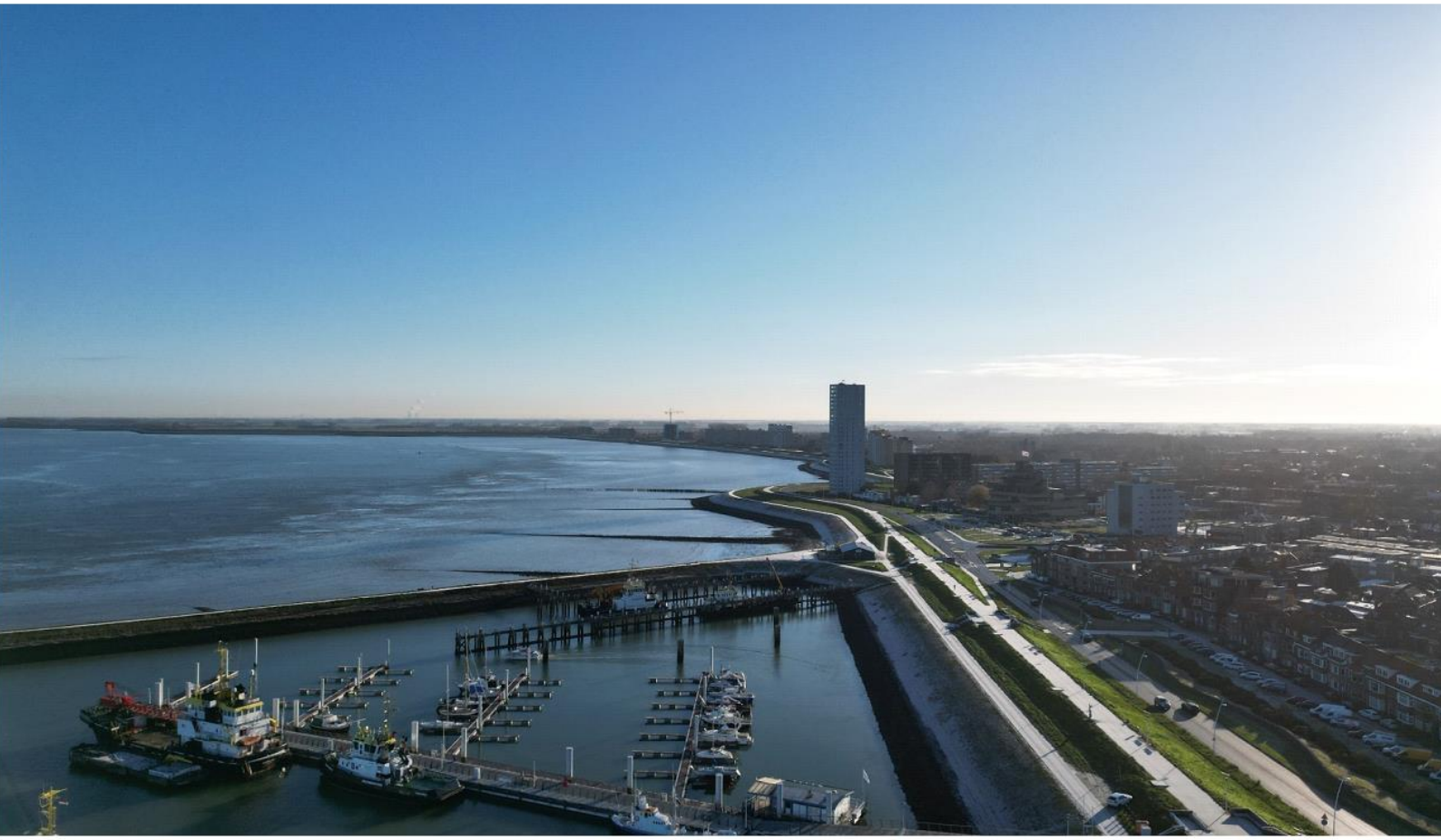
De begeleidingscommissie verzoekt u deze reactie/dit advies aan de deelnemers en aan het algemeen bestuur beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,
namens de begeleidingscommissie,

Ronny de Troije
voorzitter

Begroting 2024

DE OMGEVINGSDIENST VOOR EEN SCHOON EN VEILIG ZEELAND

Inhoudsopgave

1 In het kort 1

2 Voorwoord 2

3 Managementteam RUD Zeeland 3

4 Ontwikkelingen en uitgangspunten 5

5 Begroting in één oogopslag 10

6 Programmaplan Milieu 11

6.1 Overzicht baten en lasten programmaplan 11

6.2 Programma Milieu 11

7 Overzichten 15

8 Paragrafen 17

8.1 Paragraaf bedrijfsvoering 17

8.2 Paragraaf Financiering (Treasury) 24

8.3 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 25

9 Financiële begroting 28

10 Door het algemeen bestuur te autoriseren begrotingsbedragen 2024 32

11 Bijlagen 33

CONCEPT

1 IN HET KORT

8.500
Bedrijven
186 Bedrijven met een hoog risico

Formatie 101 fte

15
DEELNEMERS

Provincie Zeeland
13 Zeeuwse gemeenten
Waterschap Scheldestromen

P*Q

De inzet van onze medewerkers verrekenen we op werkelijke inzet met onze deelnemers

RUD Zeeland is één van de drie omgevingsdiensten die in het bezit zijn van een ISO -certificaat

RUD Zeeland voldoet aan Kwaliteitscriteria 2.2

2.000
Jaarlijks voeren we circa 2.000 periodieke controles uit

Toezicht & Handhaving voor 16 Natura2000 gebieden

1.200
We beoordelen jaarlijks circa 1.200 Asbest-inventarisatierapporten

410
We hebben circa 410 vergunningplichtige bedrijven in portefeuille.

€ 13,4 miljoen
Voor 2024 heeft de RUD een sluitende begroting van € 13,4 miljoen. De kosten van overhead zijn 30 % van de totale lasten.

Luchthavens & Ontheffingen

- **8** luchthavens
- Circa **19** jaarlijkse generieke ontheffingen
- Jaarlijks circa **27** locatie-gebonden ontheffingen voor bijvoorbeeld evenementen

2 VOORWOORD

Voorwoord

Voor u ligt de begroting van 2024. Een begroting die cijfermatig een doorrekening is van het jaar 2023. De feiten staan bij elkaar op de eerste pagina. Dat de kwaliteit en kennis binnen RUD Zeeland is geborgd laten de externe audits keer op keer zien. Daar mogen we met z'n allen trots op zijn.

Anticiperen op ontwikkelingen
2023 staat in het teken van ontwikkelingen op milieugebied. Zowel landelijk als in Zeeland. Daar spelen we natuurlijk bijtijds op in. Zo zetten we het afgelopen jaar al een aantal ontwikkelingen in gang. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ondermijning en extra aandacht voor grensoverschrijdende milieuzaken (naar aanleiding van het VN-verdrag over grensoverschrijdende milieueffectrapportage). Op de landelijke ontwikkelingen is voorgesorteerd door op zoek te gaan naar strategische adviseurs. Ook voor communicatie is extra capaciteit gerealiseerd.

Blik vooruit
De Omgevingswet en een nieuw VTH-zaaksysteem zijn volgend jaar volledig in werking. De risico's zouden dan teruggebracht moeten zijn. We blijven niettemin voorzichtig. De grootste uitdaging voor 2024 is de verdere vormgeving vanuit het Interbestuurlijk Programma versterking Vergunning Toezicht & Handhavingsstelsel (IBP-VTH). Dit is cruciaal voor de financiering van de omgevingsdiensten. We haken daarvoor op meerdere fronten aan bij de ontwikkelingen. Nauwe samenwerking tussen de koepels van gemeenten en provincies en die van de omgevingsdiensten draagt daar positief aan bij.

Onveranderd gezamenlijk doel
De veelheid aan thema's om te komen tot een veilige, schone en duurzame leefomgeving, staan hoog op de politiek-bestuurlijke agenda. Kansen om gebruik te maken van beschikbare middelen vanuit het Rijk pakken we actief op. Samenwerking is essentieel in 2023 en de daaropvolgende jaren.
Het draagt allemaal bij aan ons gezamenlijke doel; een schoon, veilig en duurzaam Zeeland.

Adrie van der Maas
Voorzitter Dagelijks Bestuur

CONCEPT

3 MANAGEMENTTEAM RUD ZEELAND

De begroting betreft en verbindt alle afdelingen van RUD Zeeland. Hoe kijken de mt-leden aan de hand van deze begroting naar 2024? Wat willen ze bereiken? Wat gaan ze daarvoor doen? Wie zijn daarbij betrokken?

Gezondheid en milieu steeds steviger op de agenda
Voor een veilige en gezonde provincie is naast ambities en afspraken een gedeelde visie nodig. Maar visie ontstaat niet vanzelf. Het ontwikkelt zich continu en langs spreekwoordelijke piketpalen. Samenwerking met de bevoegde gezagen maakt dat we overschrijdende problemen kunnen aanpakken. Samen met de deelnemers bekijken we hoe RUD Zeeland robuuster kan worden. Daarbij zoeken we aansluiting bij het landelijke interbestuurlijke programma versterking VTH-stelsel.

Anton van Leeuwen, directeur RUD Zeeland

Omgevingswet: versnelling van besluitvorming én samenwerking
Afdeling vergunningverlening gaat voor een succesvolle uitvoering van de Omgevingswet. Samen met onze deelnemers en ketenpartners zoals GGD en VRZ. In 2022 deden we al een rondgang langs de deelnemers. Na het testen of de aanvragen en meldingen die straks bij ons terecht komen, kunnen we concluderen dat dit goed werkt. Nieuwe afspraken over afhandelingstermijnen en nieuwe instrumenten, zoals de omgevingstafels, zullen vorm moeten krijgen. Dat kan alleen als we hier in Zeeland samen in optrekken. Wat hierin heel belangrijk is, is dat bedrijven vooral de voordelen van de Omgevingswet gaan ervaren. De uitdagingen – waar we ongetwijfeld ook tegenaan lopen – lossen we op onder de voorwaarde dat de bedrijven hier zo weinig mogelijk last van gaan ondervinden.
We richten onze blik naar buiten.

Ineke Jansen, afdelingshoofd Vergunning Verlening

CONCEPT

Groei, kennis en kunde
De afdeling Toezicht en Handhaving ontwikkelt het toezicht de komende jaren verder door naar informatiegestuurd en risicogericht toezicht. Hierbij zetten we alle vormen van toezicht in. Alle data die wij de afgelopen jaren verzamelden zetten we om naar informatie. Om dit goed te kunnen en de juiste informatie correct te duiden heeft mijn afdeling behoefte aan meer kennis en kunde op het gebied van data analyse.

De structurele toename van aandachtsdossiers, handhavingsverzoeken, bezwaarprocedures, bestuurlijke en strafrechttrajecten, maken dat de juridische afdeling zowel op kwaliteit als capaciteit moet groeien. Het afgelopen jaar heeft Toezicht en Handhaving bij vier branches succesvol branche-gericht werken geïmplementeerd. De komende jaren willen wij dit uitbreiden naar 20 branches. Door informatiegestuurd en risicogericht te werken kunnen wij nog specifieker en efficiënter branches op milieurisico's controleren.

Willem de Wit, afdelingshoofd Toezicht en Handhaving

De huisvesting van de RUD is al lange tijd onderwerp van gesprek en onderzoek. De bestuurlijke verkenning naar mogelijke gezamenlijke huisvesting met de Veiligheidsregio en de GGD loopt nog. Voorzichtig werkten we al aan een beeld van de inrichting van de bedrijfsvoering bij een volgend contract. Op dit moment ligt er een optie om over te gaan tot verlenging van het huidige contract. In 2024 zetten we stappen om tot een nieuwe DVO te komen. Die start dan op 1 januari 2026.

Los van de huisvesting zetten we ook stappen op de inhoudelijke samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD. Dit traject kent drie thema's. Dat zijn advisering over de Omgevingswet, het stroomlijnen van de plannings- en controlzaken en de samenwerking op de bedrijfsvoering. In 2024 heeft versterking van de bedrijfsvoering ook onze volle aandacht zodat de primaire VTH processen optimaal kunnen renderen.

Ina Groen, hoofd staf

CONCEPT

4 ONTWIKKELINGEN EN UITGANGSPUNTEN

ONTWIKKELINGEN ORGANISATIE

In het jaar 2022 stond het milieutaakveld veel in de belangstelling. Landelijke rapporten en een provinciaal rapport geven richting voor ontwikkelingen. Het Interbestuurlijk Programma Verbetering VTH-stelsel is het voertuig waarmee de ontwikkelingen vorm krijgen.
Daarnaast was de actualiteit op milieu enorm. Pfas-vervuiling, landelijke stikstofmaatregelen hebben hun weerslag op het denken van mensen over het milieu. De energiecrisis heeft de noodzaak tot het nemen van maatregelen op het energieverbruik om te komen tot een beter klimaat alleen maar versterkt. In 2024 voorzien we nog de nodige veranderingen op dat terrein

Bovengenoemde aanstaande veranderingen die van buitenaf op ons afkomen betreffen vooral de ‘wat-vraag’. We hebben zelf een beeld gevormd over de ‘hoe-vraag’. Want een ding is zeker, de organisatie gaat mee in de veranderingen en dan is een stip op de horizon onontbeerlijk. Dit beeld hebben we breed binnen de organisatie besproken en in de uitvoering zal nog veel overleg en afstemming gaan plaatsvinden. We zoeken daarbij de samenwerking met onze eigen organisatie, maar ook met onze deelnemers.

Naast deze vakmatige veranderingen speelt er op maatschappelijk veld nog het nodige: de oorlog in Oekraïne blijft een onzekere factor; de inflatie is ongekend hoog; een arbeidsmarkt die overspannen is om maar een paar op te noemen. We kunnen onze ogen niet sluiten voor de wereld om ons heen.

In 2024 staan geen verkiezingen op de rol die direct ons bestuur raakt, wel krijgen we nog te maken met de invoering van de nieuwe wet op de Gemeenschappelijke regelingen. De optie tot het vormen van een raadsadviescommissie speelt daarbij ook een rol. Het Waterschap Scheldestromen is het proces ingegaan om afscheid te nemen als deelnemer. Dit zou in 2024 geëffectueerd kunnen worden.

De komende tijd zal bol staan van dynamiek en vernieuwingen.

ONTWIKKELINGEN PROGRAMMALIJNEN MILIEU

- Omgevingswet

De omgevingswet wordt ingevoerd en wel ingang van 1 januari 2024. De verwachting is dat dit in het begin nog wel de nodige gewenning en uitzoekwerk met zich meebrengt. Zowel technisch als procesmatig is maximale voorbereiding getroffen. Het blijft spannend. Pas na verloop van tijd kunnen we de balans opmaken.

- Toezicht en handhaving groene wetten

Toezicht en handhaving groene wetten is geconcentreerd bij de RUD Zeeland. De vergunningverlening is geconcentreerd bij de provincie Zeeland. Het uitvoeringsprogramma geeft inzicht in de wijze waarop de groene taken worden uitgevoerd en welke ervaringen uit voorgaande jaren daaraan ten grondslag liggen. De uitvoering in opdracht van de provincie vraagt om vroegtijdige en nauwe samenwerking, overleg en maatwerk op z’n tijd. Belangrijke waarden voor de RUD Zeeland zijn vertrouwen geven en verantwoordelijkheid nemen. Dat geldt voor de collega s, maar ook voor de buitenwereld. De groene buitenwereld is nogal divers en omvangrijk; veel verschillende partijen waarmee wordt samengewerkt. Daarnaast zijn er belanghebbenden als recreanten, ondernemers, bewoners. Omgevingsbewustzijn is als competentie voor de groene handhavers dus minstens zo belangrijk. RUD Zeeland treedt op als regionale autoriteit voor de uitvoering van de omgevingstaken, dus ook voor de groene wetten en is voor groen het aanspreekpunt voor onder meer gemeenten, provincie en andere Regionale Uitvoeringsdiensten. Er is een nauwe samenwerking met de provincie met betrekking tot de groene wetten.

CONCEPT

- Meerjarenprogramma Zeeland

In opdracht van Provincie Zeeland is vervolgonderzoek uitgevoerd naar milieutaken in Zeeland. In het rapport hierover, opgeleverd door bureau TwynstraGudde / SPPS[1], is een meerjarenplan (MJP) beschreven. In het rapport robuuste milieutaken is een opzet voor het MJP opgenomen. Hierin zijn de prioritaire thema's voor de komende paar jaar benoemd. Deze thema's zijn vertaald in vijf programma's die afgestemd zijn via het BOOR. De programma's geven invulling aan de regionale en provinciale prioriteiten. Elk programma is voorzien van concrete doelstellingen en beoogde resultaten. Per programma is ook uitgewerkt welke inzet nodig is en hoe over de voortgang en realisatie gerapporteerd gaat worden. Voor de maatschappelijke effecten is uitgewerkt hoe deze gemonitord worden. De besluitvorming over het MJP geeft vindt in 2023 plaats. De omvang en impact van het MJP is groot. OM die reden is gekozen voor een zorgvuldig proces. Eerst een voorgenomen besluit van het Algemeen bestuur, gevolgd door een zienswijze procedure. Pas daarna wordt een definitief besluit gevraagd aan het Algemeen Bestuur. Het MJP voeren we gefaseerd in, zodat we voldoende tijd hebben de organisatie daarvoor in te richten. Het absorptievermogen van de organisatie is niet groot genoeg om het hele programma in één 'big bang' in te kunnen voeren. Dit uitwerking van het plan wordt na besluitvorming verder uitgewerkt.

Met de voorgestelde besluiten zet RUD Zeeland de noodzakelijke stappen om invulling te geven aan het Meerjarig Regionaal Programma en bereidt ze zich voor op de uitkomsten vanuit het IBP VTH-Stelsel komen. Met een stevige, robuuste en klantgerichte omgevingsdienst voor Zeeland kunnen we veel onnodige milieuschade voorkomen en beter invulling geven aan lokale, regionale en provinciale beleidswensen.

- Interbestuurlijke programma versterking VTH-stelsel.

Op 4 maart 2021 presenteerde de commissie Van Aartsen haar rapport "Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur" De cie Van Aartsenanalyseerde het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Zij komt tot de conclusie dat het VTHstelsel niet goed functioneert en niet aan de oorspronkelijke bedoeling van de cie Mans uit 2008 voldoet.
De cie Van Aartsen is van oordeel dat het VTHstelsel nog steeds wordt gekenmerkt door fragmentatie en vrijblijvendheid. Hierdoor ontstaat vermijdbare schade. Zij adviseert om binnen de fundamenten van het bestaande stelsel tot een serie essentiële verbeteringen te komen. Hiervoor geeft zij tien aanbevelingen. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) gaf op 13 december 2021 in de Kamerbrief versterking VTHstelsel2 aan welke acties nodig zijn om deze tien aanbevelingen op te volgen. Hierbij zijn naast de aanbevelingen van de cie Van Aartsen ook de uitgevoerde kwantitatieve en juridische onderzoeken en de bevindingen van de Algemene Rekenkamer in haar rapporten "Een onzichtbaar probleem" en "Handhaven in het duister" meegenomen. Aanbeveling 4 van de cie Van Aartsen (hetzelfde basistakenpakket voor elke omgevingsdienst) is door IenW samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) buiten het interbestuurlijk programma opgepakt. In de Kamerbrief versterking VTH-stelsel is aangegeven dat in het eerste kwartaal van 2022 met alle partijen wordt overlegd over de structuur waarin samengewerkt wordt aan de opvolging van de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen. Deze partijen zijn: IPO, VNG, Omgevingsdienst NL (ODNL) en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Justitie en Veiligheid (JenV). Dit programmaplan is de uitkomst van de overleggen tussen deze partijen en geeft de kaders en aanpak weer van het interbestuurlijk programma versterking VTHstelsel. Het programmaplan is vastgesteld in het Bestuurlijk Omgevingsberaad van 20 juni 2022.

[1] Rapport robuuste milieutaken Zeeland, TwynstraGudde / SPPS, in opdracht van Provincie Zeeland, 20 december 2022 - concept

CONCEPT

- Ketentoezicht

Ketentoezicht is een wettelijke basistaak. Binnen het ketentoezicht voeren we op ad hoc basis werkzaamheden uit. We hebben geen middelen beschikbaar voor structureel Ketentoezicht terwijl dat wel gewenst is omdat:

- Structurele inzet op ketentoezicht verbindt de verschillende schakels in de keten van afvalstoffen, asbest, bouwstoffen, bodem, etc. met elkaar, waardoor het opsporen van mogelijke misstanden en naleefgedrag verbetert.
- Door het niet structureel inzetten op ketentoezicht is het risico op milieu en imagoschade groter indien een incident zich voordoet;
- Door het niet structureel in te zetten op ketentoezicht voldoen we niet aan het uitvoeren van een wettelijke (basis)taak en kunnen we niet voldoen aan de kwaliteitscriteria 2.2. voor dit onderwerp.

ONTWIKKELINGEN FINANCIËN

- Consolideren begroting

De consolidatie van de begrotingssystematiek loopt tot en met 2024. Er zijn gedurende de afgelopen jaren meer facetten helderder geworden. Zo is er voor de Productendienstencatalogus (PDC) een versie voorbereid die aansluit bij de Omgevingswet. Tevens zijn de inrichtingen doorgelicht en op hun activiteiten beoordeeld.
Toch zal pas na daadwerkelijke invoering van de Omgevingswet de volle omvang van de effecten inzichtelijk worden.

- Wijziging Wet Gemeenschappelijke regelingen

Medio 2022 is de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) ingegaan. Deze zal voor een aantal aspecten uiterlijk medio 2024 doorgevoerd moeten zijn. De Vereniging Zeeuwse Gemeente (VZG) heeft de trekkersrol gepakt. De planning lijkt daadwerkelijk medio 2024 te worden. Een langere termijn voor zienswijze van gemeenteraden, staten en algemene vergadering van onze deelnemers, maar ook de mogelijkheid om een raadsadviescommissie in te stellen zijn twee vernieuwingen die voor ons invloed hebben.

- Afspraken VZG over aanbieden financiële stukken

De VZG heeft nieuwe voorstellen gedaan om de bestaande afspraken te actualiseren. Dit heeft geleid tot een ander proces voor het aanleveren van de begrotingen aan de raden, staten en algemene vergadering. De termijn verschuift te ver in de tijd om tijdig de stukken bij de toezichthouder aan te kunnen leveren.

- Financieringssystematiek

Het Interbestuurlijk Programma versteking Vergunning Toezicht & Handhavingsstelsel - in het kort IBP-VTH kent een zestal pijlers. Eén van die pijlers onderzoekt de financieringssystematiek van de omgevingsdiensten in Nederland. Het onderzoek zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot een wijzigingsvoorstel voor de financierings-systematiek. Ook wordt vanuit het provinciale rapport het voorstel gedaan om te onderzoeken welke financieringssystematiek het beste passend is. De beoogde invoering is 2025.

- Ontwikkeling deelnemersbijdrage 2024

De begrote deelnemersbijdrage voor 2024 bedraagt € 13 miljoen. Dit is ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2023 een stijging van € 1,5 miljoen.
Besluiten uit 2022 die structureel doorwerken in de begroting 2023 en 2024 zijn: Ondermijning; Helsinki/Espoo; extra inzet strategisch adviseurs en een communicatie medewerker; de cao 2022 en 2023 en als laatste het inflatie percentage van 2,7% conform de richtlijn van de VZG. Doormiddel van de eerste begrotingswijzing 2023 worden deze bedragen doorgevoerd in de begroting.

CONCEPT

GENERIEKE TAKEN

Generieke taken zijn taken die we uitvoeren ten behoeve van alle deelnemers ter ondersteuning van de basis- en plustaken. Hierbij kan gedacht worden aan piket, de milieuklachtenlijn, relatiebeheer, het volgen van landelijke ontwikkelingen, deelname aan werkgroepen en inzet van de beleidsmedewerkers toezicht en handhaving. De totale raming van de generieke kosten, bedraagt € 1,5 mln. voor 2024. Dit bedrag is onderdeel van de in de begroting geraamde deelnemersbijdrage van 13 mln. De deelnemersbijdrage voor 2024 is dan als volgt opgebouwd:

	Producten	Generieke taken	Materieel budget	Totaal
Deelnemersbijdrage	€ 11.281800	€1.543.500	€ 196.300	€ 13.021.600

In 2023 leggen we een plan voor de inzet generieke taken 2024 ter vaststelling voor aan het algemeen bestuur.

DOORONTWIKKELING RUD

Voor een doorontwikkeling van onze organisatie maken we gebruik van een SWOT-analyse. De SWOT-analyse is gebaseerd op de strategie van RUD Zeeland. De strategie is onderdeel van visie.
RUD Zeeland heeft de ambitie om een duurzame en toekomstbestendige organisatie te zijn, waarover de opdrachtgevers tevreden zijn en waar de medewerkers van RUD Zeeland met plezier professionele producten leveren. Om deze ambitie te verwezenlijken, wordt op de volgende punten ingezet:

1. RUD Zeeland stuurt op **kwaliteit** van de organisatie, medewerkers en producten.
Hierbij worden de landelijke professionele standaards gehanteerd. Kwaliteit is wat men mag verwachten van een onze organisatie. De producten die we leveren voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria.

2. RUD Zeeland stuurt op de **medewerkers- en klanttevredenheid**.
RUD Zeeland heeft inzicht in de (wensen van de) opdrachtgevers, medewerkers en andere stakeholders. RUD Zeeland komt afspraken met hen na en beheert actief relaties en managet verwachtingen.

3. RUD Zeeland is **flexibel**.
RUD Zeeland ambieert de (omvang van de) organisatie en de productiecapaciteit snel aan te passen aan veranderende omstandigheden. Er is verandercapaciteit die het mogelijk maakt om proactief in te spelen op veranderende omstandigheden. De organisatie herkent op tijd kansen en bedreigingen en is in staat daar op in te spelen.

CONCEPT

4. RUD Zeeland is **efficiënt en effectief.**
Met onderstaande SWOT -analyse in ogenschouw werken we naar een zo efficiënte en effectieve organisatie.

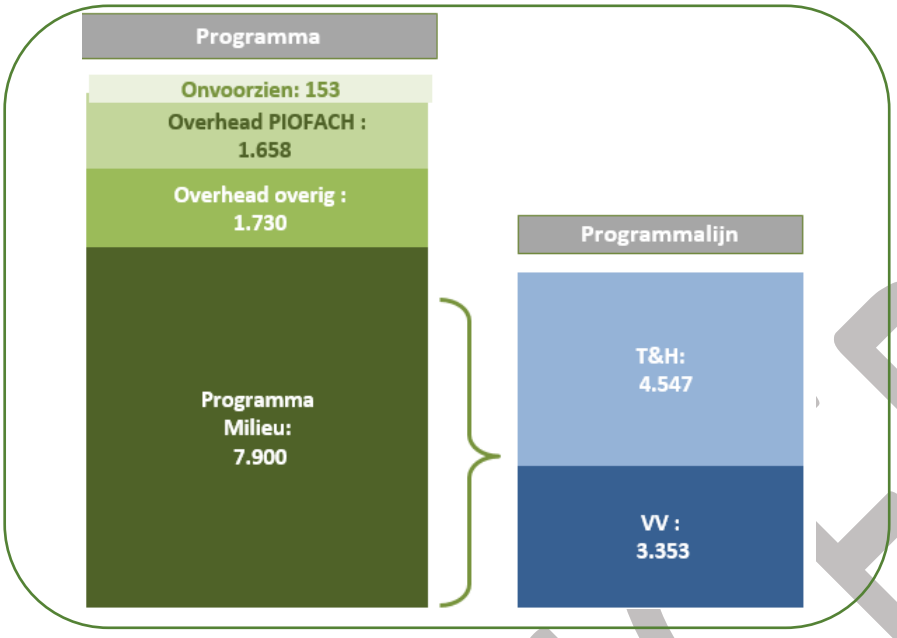
SWOT – ANALYSE

Sterke punten:	Zwakke punten:
a) Producten worden op een uniforme en efficiënte (gecertificeerde) wijze geleverd. b) Door de levering van maandelijkse rapportages zij we een open en transparante organisatie voor haar deelnemers en overige belanghebbenden. c) Afdelingen bezitten een hoog kennisniveau en zijn productie- en oplossingsgericht. d) Het verandervermogen is hoog waardoor de organisatie kan meebewegen met interne en externe ontwikkelingen. e) Gelegenheid e gebruik van Tijd en plaats onafhankelijk (hybride) werken. f) Stabiel en uitgebreid netwerk van specialisten waardoor kwaliteitscriteria is gewaarborgd. g) Korte lijnen; collega's vinden in onze organisatie elkaar makkelijk voor oplossingen en ondersteuning in de werkzaamheden.	a) Medewerkers ervaren een hoge werk- en regeldruk. Onze organisatie bevat nog onvoldoende (ontwikkel)capaciteit voor versterking van de organisatie op het gebied van inhuur, (nieuwe) producten, processen, relatiebeheer, ontwikkelingen en wetgeving. b) Veel inhuur / uitbestede werkzaamheden, ondanks krapte op de arbeidsmarkt en beperkte regelcapaciteit maken we relatief veel gebruik van externe capaciteit (circa 10-12% van onze begroting). c) (te) weinig financiële reserves en onvoldoende middelen om risico's zoals bijvoorbeeld het natuurlijk verloop op te vangen. d) Als gevolg van de aanbesteding PIOFACH-taken is er grote mate van afhankelijkheid en kunnen we beperkt sturen / invloed uitoefenen op deze taken. e) Externe communicatie en profilering van onze organisatie naar de stakeholders f) Langdurige bestuurlijke besluitvormingsprocessen. g) Als gevolg van enkele solo functies is er kennis bij één medewerker (gevaar bij uitval).
Kansen:	**Bedreigingen**
a) Toepassen van onze data en informatie voor deelnemers. b) Het toepassen van onze expertise ten behoeve van (beleids-) vraagstukken bij onze deelnemers c) Het toepassen van onze VTH kennis voor projecten (PFAS, TGG, klachten, bedrijfsdossiers, etc.) die acuut veel aandacht vragen. d) Inbrengen aanvullende taken door deelnemers. e) Intensievere samenwerking met GGD en VRZ. f) We werken samen met alle omgevingsdiensten binnen het kennisnetwerk van omgevingsdienst.nl. g) Veel aandacht via diverse nieuwsberichten (Helsinki, TGG), rapporten (commissies Aartsen, TwynstraGudde, etc.) voor VTH werkzaamheden. h) Uniform VTH beleid (verhoging efficiency in de uitvoering van VTH werkzaamheden).	a) P*Q biedt weinig flexibiliteit voor aandachtsdossiers b) Uitname van taken; bijvoorbeeld door verschuivingen in bevoegd gezag a.g.v. de Omgevingswet. c) Huidige krapte op de arbeidsmarkt; het aanbod van ervaren geschikte kandidaten is, ook voor inhuur, zeer beperkt. d) Impact van externe (economische en wettelijke) ontwikkelingen op de uitvoering van onze werkzaamheden. e) Beperkte invloed op ICT ontwikkelingen ; f) Parallelle samenwerkingsverbanden op het gebied van VTH taken tussen met gemeenten. g) P*Q op stuks niveau

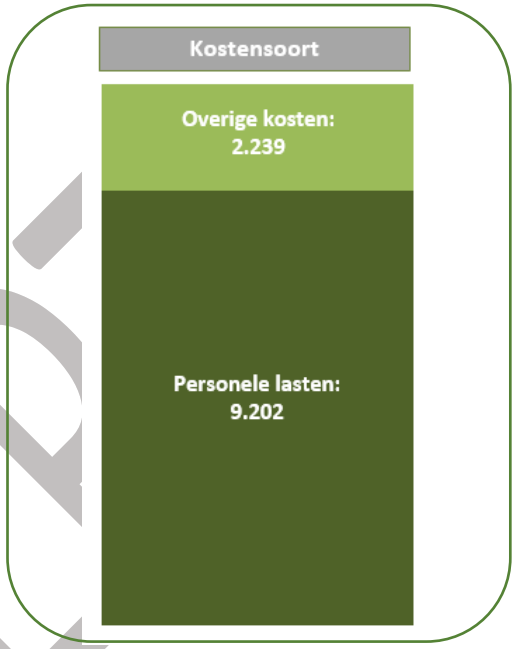
5 BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

OVERZICHT VAN LASTEN (BEDRAGEN X € 1.000)

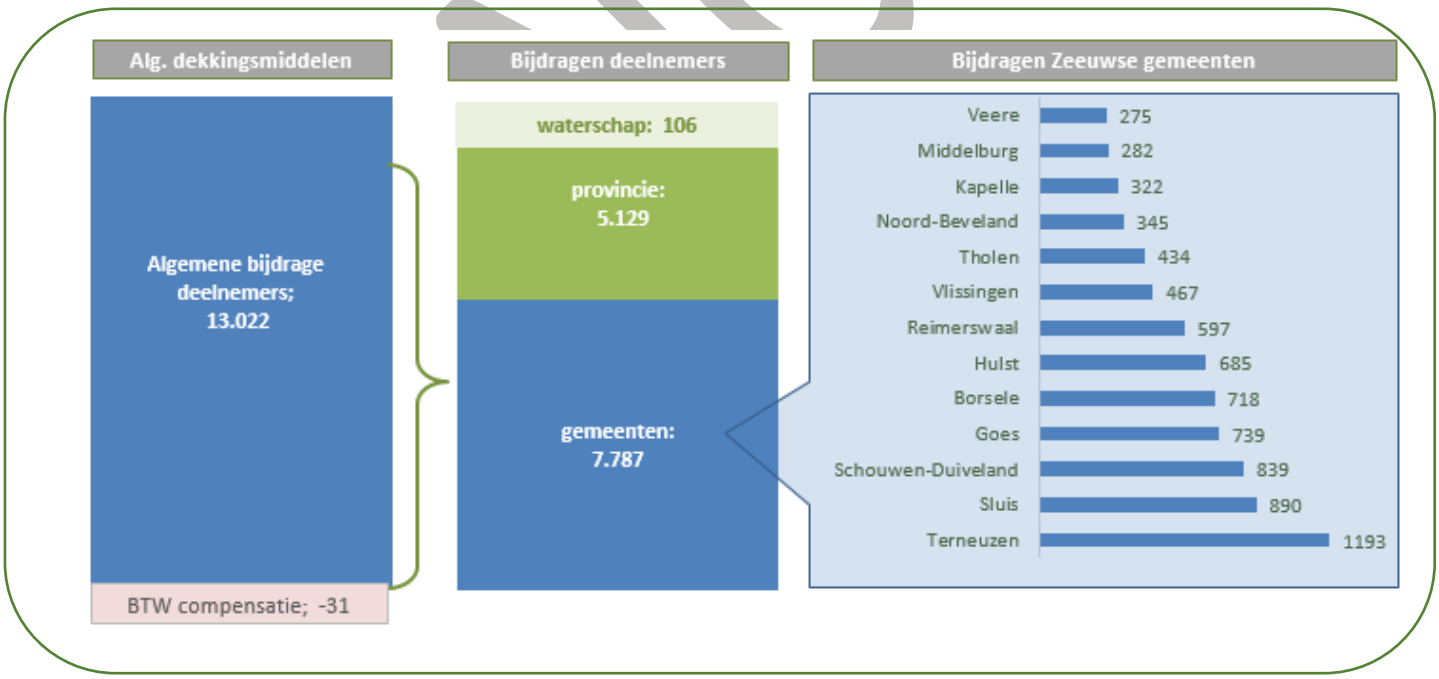
Lasten per programma

Lasten per kostensoort

OVERZICHT VAN BATEN (BEDRAGEN X € 1.000)

6 PROGRAMMAPLAN MILIEU

6.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PROGRAMMAPLAN

Het onderstaande overzicht geeft de lasten en baten van het programmaplan weer. Dit betreft de weergaven van de lasten en baten op basis van de indeling van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Pagina **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** geeft de lasten en baten weer naar kostensoorten.

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**2023 begroot**	**2024 begroot**	**2025 begroot**	**2026 begroot**	**2027 begroot**
Lasten					
Programma Milieu:					
Programmalijn Milieu - Vergunningverlening	3.767	3.910	4.059	4.213	4.374
Programmalijn Milieu - Toezicht en Handhaving	5.051	5.244	5.443	5.649	5.864
Totaal lasten	8.818	9.153	9.501	9.863	10.238
Baten					
Programma Milieu:					
Programmalijn Milieu - Vergunningverlening	-	-	-	-	-
Programmalijn Milieu - Toezicht en Handhaving	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-

Er zijn geen baten voor het programmaplan.

6.2 PROGRAMMA MILIEU

De missie is *"RUD Zeeland voert namens de gemeenten, de provincie en het waterschap de taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en natuur uit. RUD Zeeland werkt daardoor samen met gemeenten, de provincie en het waterschap aan een schone en veilige werk- en leefomgeving. Zij doet dit klantvriendelijk, professioneel, doelmatig en conform vastgelegde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen."*

RUD Zeeland is een uitvoeringsdienst. Het programma wat RUD Zeeland raamt, ligt grotendeels vast in de systematiek P*Q. De invoering van deze systematiek harmoniseert de kwaliteitsniveaus van elke deelnemer. De organisatie volgt de Kwaliteitscriteria 2.2 volledig wat betreft opleidingsniveau, werkniveau, aanvullende kennis en de frequentie.

Het rekenmodel P*Q bepaalt aan de hand van het bedrijvenbestand van RUD Zeeland het kwaliteitsniveau (kentallen), de werkzaamheden en de formatie voor RUD Zeeland. In samenspraak met de deelnemers werkt de RUD Zeeland de inzet voor 2024 verder uit in de jaarplannen die zij met de individuele deelnemers afsluit.

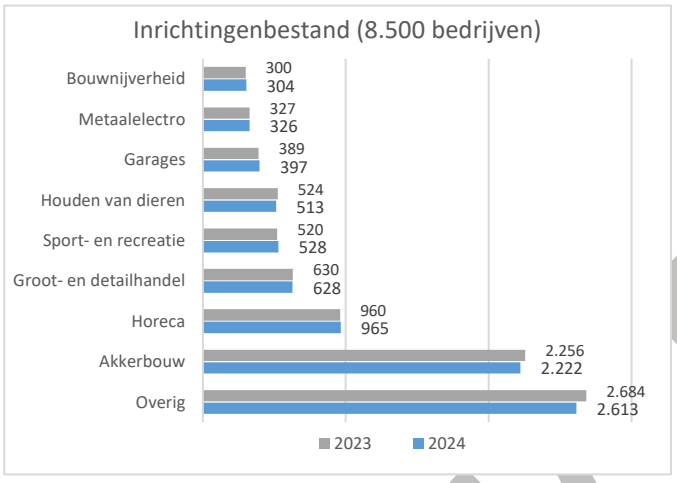
CONCEPT

PROGRAMMA MILIEU IN CIJFERS

Inrichtingenbestand

Het inrichtingenbestand (peildatum 1 april 2022) bevat circa 8.500 bedrijven die op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer een type B of type C bedrijf zijn. De bovenstaande grafiek 1 geeft op brancheniveau het verschil tussen het inrichtingenbestand voor de begroting van 2023 en 2024 weer. Het inrichtingenbestand kent 44 verschillende branches. Branches met een populatie tot 300 bedrijven vallen in de categorie 'overig'.

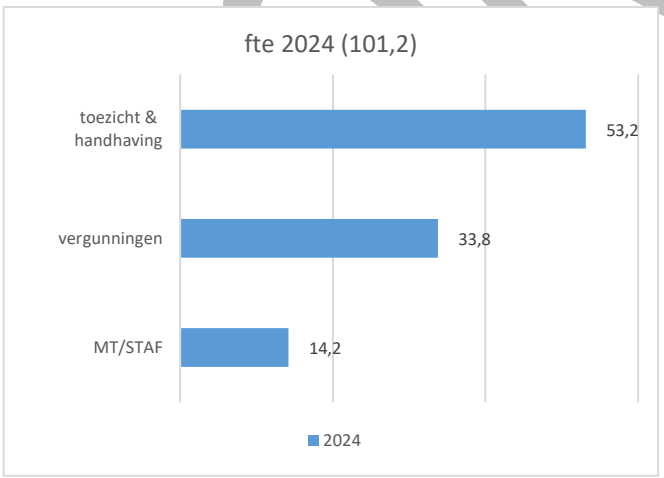
Grafiek 1

Formatie

De formatie berekenen we op basis van geraamde uren mede gebaseerd op de kengetallen voor onze producten en het inrichtingenbestand. Grafiek 2 geeft de begrote aantal fte's (inclusief overhead) weer voor 2024.
Voor 2024 is totaal 101,2 fte begroot; 8,7 fte meer dan 2023 (in de primaire begroting).

Grafiek 2

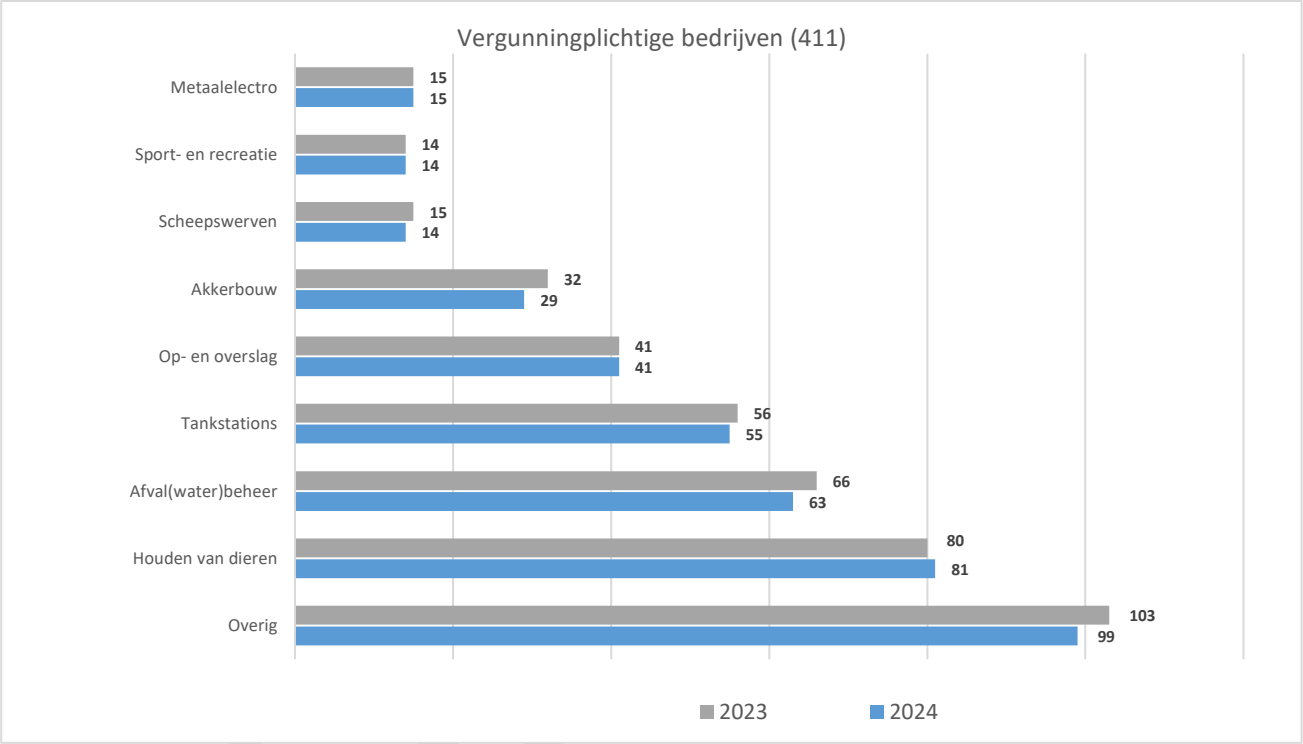
CONCEPT

PROGRAMMALIJN VERGUNNINGVERLENING

Vergunningverlening richt zich op verstrekken van milieuvergunningen, het behandelen van meldingen Activiteitenbesluit en beschikkingen in het kader van de Wet Bodembescherming. De medewerkers adviseren ook het bevoegd gezag over melding- of vergunningplicht van bedrijven wanneer zij een bouwaanvraag indienen. Specialisten behandelen meldingen vuurwerk, geven advies over externe veiligheid en geluid, bv. bij bestemmingsplannen. De specialisten Bodem plannen en coördineren bodemsaneringen.

Vergunningverlening in cijfers

Grafiek 3

De begroting is gebaseerd op het aantal vergunningplichtige bedrijven; op peildatum 1 april 2022 zijn dit er 411. De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal hier grote verandering in brengen omdat er een verschuiving gaat plaatsvinden van minder vergunningen naar meer meldingen. Bovendien wordt dan niet meer uitgegaan van het vergunnen van een inrichting, maar zijn het activiteiten die bepalend zijn of een vergunning of melding aan de orde is. Een inrichting valt zo uiteen in meerdere activiteiten. Ook gaan er taken verschuiven tussen deelnemers en de RUD vanwege wijzigingen in het basistakenpakket; dit zal in 2024 in beeld moeten worden gebracht en tevens zal de overdracht georganiseerd moeten worden.

Kritische prestatie indicatoren

Vergunningaanvragen moet de RUD Zeeland binnen wettelijke termijnen afhandelen. Op 13 september 2021 besprak en onderschreef het dagelijks bestuur het belang van actualiteit van vergunningen. Voor een periode van vijf jaar zijn er 27 actualisatietoetsen per jaar geraamd. Op basis van onderstaande KPI monitoren we de voortgang. Provincie Zeeland en RUD Zeeland zullen over de inzet in het kader van grensoverschrijdende milieueffecten (Helsinki – Espoo verdrag) in 2023 hernieuwde afspraken maken vanwege het inzicht dat is verkregen door het draaien van een pilot in 2022 over hoeveel capaciteit nodig is voor het beoordelen van informatie die we ontvangen van België. Op basis van onderstaande KPI rapporteren we over deze inzet.

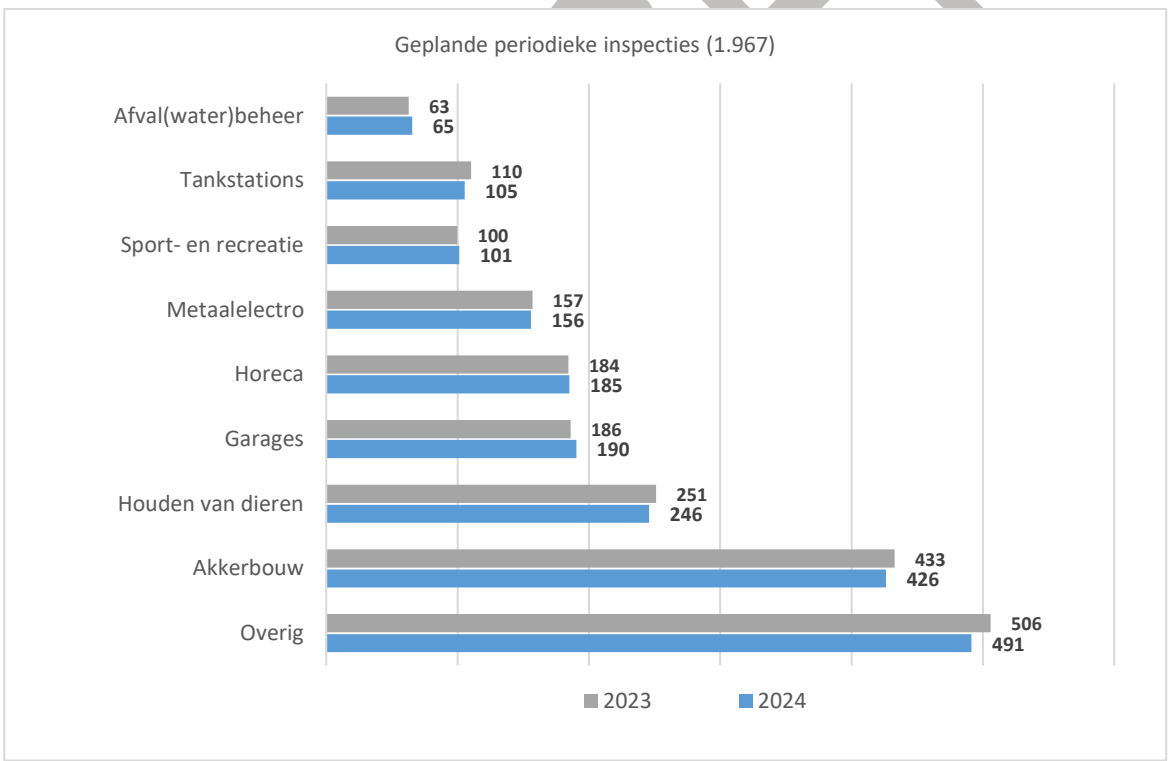
Omschrijving	KPI
Termijnen vergunningen	90% binnen de wettelijke termijn.
Actualisatiestoetsen	100% van de geplande toetsen.
Helsinki	100% van de geplande uren

PROGRAMMALIJN TOEZICHT & HANDHAVING

Toezicht en Handhaving houdt toezicht op de naleving van wet- en regelgeving. Dit toezicht plannen we jaarlijks op basis van de vijfjaren planning, die we baseren op een uitgevoerde risicoanalyse. Daarnaast behandelen we waarnemingen, ontwikkelingen en signalen of klachten van burgers en bedrijven. Waar nodig voeren we naar aanleiding hiervan inspecties uit. Om overtredingen te beëindigen of te bestraffen zetten we handhavende middelen in.

Toezicht en handhaving in cijfers

Grafiek 4

Ons inrichtingenbestand bevat circa 7.300 bedrijven die in aanmerking komen voor een periodieke inspectie. Afhankelijk van het risicoprofiel van het bedrijf inspecteren we het minimaal jaarlijks, 2-jaarlijks of 5-jaarlijks. Voor 2024 inspecteren we naar verwachting 1.967 bedrijven.

Kritische prestatie indicatoren

De afdeling Toezicht en Handhaving zal het toezicht de komende jaren doorontwikkelen naar risicogericht toezicht waarbij alle vormen van toezicht ingezet zullen worden. Het risicogericht toezicht voeren we uit binnen de geraamde uren (P*Q) voor het product TH01 Inspecties.
Het consequent toepassen van de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS) leidt tot strafrechtelijke opvolging bij overtredingen met onomkeerbare milieuschade. Onder meer via onderstaande KPI monitoren we deze opvolging.

Omschrijving	KPI
Uitvoering controles	95% van het aantal geraamde uren voor inspecties (TH01).
Strafrecht	95% van geconstateerde overtredingen met onomkeerbare milieuschade krijgt strafrechtelijke opvolging.

7 OVERZICHTEN

OVERHEAD

In overeenstemming met het BBV geeft de RUD in deze begroting de overheadkosten weer.

Overhead (bedragen * € 1.000)	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Organisatie kosten incl. salarissen	3.670	3.782	3.483	3.588	3.695
Huur onroerende zaken	240	246	251	258	264
Accountantskosten	25	26	26	27	27
Ondernemingsraad	9	9	10	10	10
Totaal lasten	3.944	4.063	3.770	3.882	3.997

De overheadkosten bevatten alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. De begrote overheadkosten voor 2024 bedraagt met € 4 miljoen (30%) van de totale lasten dit is ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2023 € 3,4 miljoen (29,6 %) een procentuele stijging van 0,6%. Na 2024 is een daling in kosten door de beëindiging van de financiering van strategisch adviseurs en communicatie medewerker.

HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

Met ingang van 2016 valt de RUD Zeeland evenals gemeenten, waterschappen en provincies onder de vennootschapsbelastingplicht (Vpb). In overleg met de belastingdienst is met behulp van de gemeente Terneuzen bepaald dat RUD Zeeland onder voorwaarden vrijgesteld is van vennootschapsheffing of vennootschapsplicht.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene bijdrage deelnemers	12.551	12.995	13.455	13.932	14.427
Materieel budget bijdrage deelnemer*	26	27	27	28	29
BTW-compensatie Waterschap Scheldestromen	-31	-31	-32	-33	-34
Frictiekostenvergoeding	-	-	-	-	-
Onttrekking algemene reserve	389	403	-	-	-
Totaal dekkingsmiddelen	12.935	13.394	13.450	13.927	14.422

*materieel budget voor indirecte lozingen.

CONCEPT

Voor het berekenen van de bijdrage 2024 van de deelnemers gaan we uit van de kentallen uit het rapport P*Q zoals het algemeen bestuur vaststelde op 20 maart 2017, Evaluatie P*Q, en het inrichtingenbestand per 1 april 2022. Conform de bijdrageverordening actualiseren we de bijdrage 2024 van de deelnemers op basis van het inrichtingenbestand per 1 april 2023. De uitkomsten daarvan verwerken we in de Jaarplannen voor 2024.
Dit leggen we via een begrotingswijziging aan het algemeen bestuur voor. Het waterschap verrekent de btw in tegenstelling tot de andere deelnemers niet. RUD Zeeland compenseert dit.

ONVOORZIEN

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Onvoorziene lasten	173	177	179	183	187
Totaal onvoorziene lasten	173	177	179	183	187

Om te voorkomen dat we eventuele tegenvallers in uitgaven niet kunnen opvangen, nemen we in de begroting een post onvoorzien op. De directeur van RUD Zeeland mag beschikken over onvoorzien tot een bedrag van € 25.000 per besluit. RUD Zeeland informeert het dagelijks en algemeen bestuur over besluiten ten laste van onvoorzien.

CONCEPT

8 PARAGRAFEN

In het Besluit Begroting en Verantwoording staan zeven verplichte paragrafen voor provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen:

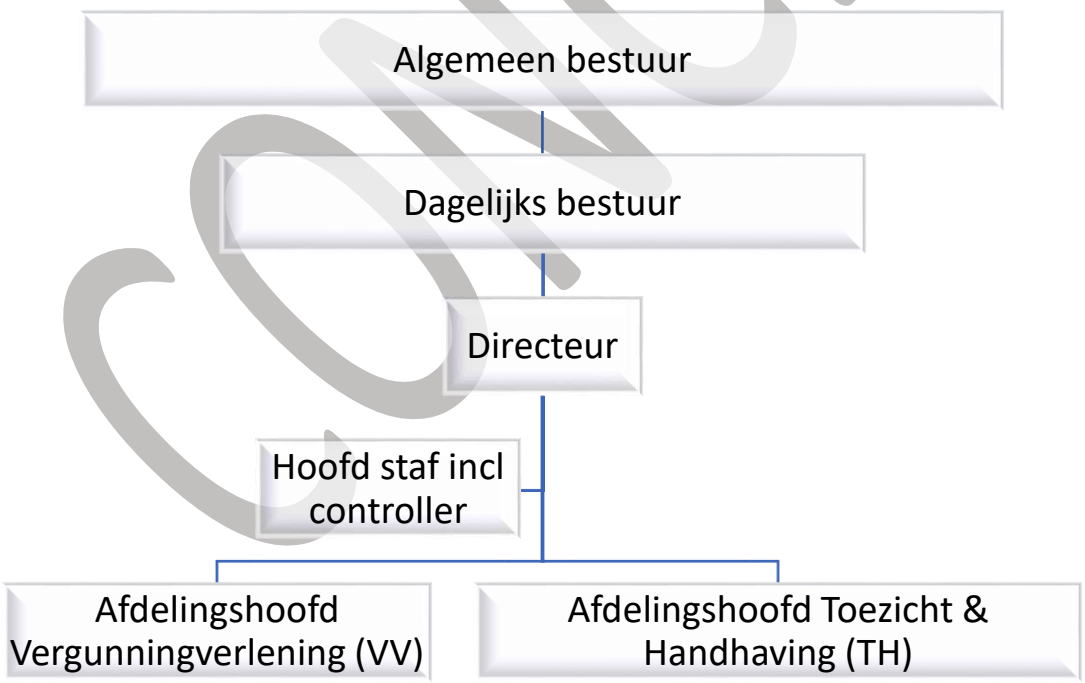
- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- verbonden partijen;
- grondbeleid.

Deze paragrafen zijn niet allemaal relevant voor de RUD Zeeland. In deze begroting staan de volgende paragrafen:

- Bedrijfsvoering
- Financiering
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

8.1 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

BOUWSTEEN STRUCTUUR

CONCEPT

Een goede bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van het programma Milieu. De uitgangspunten voor de uitvoering staan in het **bedrijfsplan.** Hierin staan onze doelstellingen en het besturingsmodel (Big 8).
Het rapport **P*Q** en de **PDC**[2] bevatten onze producten en diensten, de geleverde kwaliteit en de verrekensystematiek van de bijdragen.
De uitvoering van de uitgangspunten maken we concreet door het opstellen van een jaarlijkse (**meerjaren)begroting.**
De begroting bevat de raming van formatie en bestedingen.
We benoemen in de begroting op basis van de SWOT-analyse aandachtspunten in lijn met het bedrijfsplan en nieuwe ontwikkelingen en brengen daarmee focus aan op inzet van mensen en middelen. We stellen met iedere deelnemer een **dienstverleningsovereenkomst** (DVO) op. De DVO bevat onder andere de raming die we met de betreffende deelnemer overeenkomen over de levering van diensten en producten. We rapporteren vervolgens driemaal per jaar aan het bestuur over de voortgang van de te leveren prestaties en benoemde speerpunten via twee bestuurs**rapportages** en een **eindrapportage** (jaarstukken).

Afdeling Staf

De afdeling staf is de schakel tussen de organisatie en de uitvoering op de bedrijfsvoering. Een grote diversiteit van kwaliteiten zetten we in om die taak goed te kunnen vervullen. Zo hebben we een ondersteuners, adviseurs en specialisten die zich inzetten op even zo vele terreinen. Ondersteuning van besturen en management in het vergaderproces, maar ook diverse andere overlegvormen. Communicatie, kwaliteitsbeheersing en informatievoorziening zijn de overige takken van sport die in huis worden verricht. De Planning en control cyclus ligt uiteraard bij de financials. Strategisch adviseurs helpen de externe ontwikkelingen te vertalen naar onze praktijk. De controller is adviseur van het managementteam en bestuur en ziet tevens toe op rechtmatigheid en doelmatigheid van toepassing van financiële middelen.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft ook invloed op de werkzaamheden van RUD Zeeland. Deze wet vervangt sinds mei 2022 de Wet openbaarheid bestuur (Wob). Het grote verschil met de Wob is dat de Woo meer actieve openbaarmaking van overheidsinformatie vraagt. Daarbij gaat het om het actief publiceren van allerlei informatie welke bij RUD Zeeland in bezit is. Daarnaast wordt er door derden om informatie gevraagd, wat dan soms een Woo-verzoek is.

Het aantal aanvragen op grond van de Woo is niet te beïnvloeden, dit is afhankelijk van hetgeen door bijvoorbeeld door de media of belanghebbenden wordt opgevraagd. Afgelopen jaren zien we een toename van het aantal Woo-verzoeken. Een aantal jaren geleden ontvingen wij gemiddeld 5 verzoeken per jaar, inmiddels is dit opgelopen tot ongeveer 10 per jaar. Daarbij komt niet zozeer het aantal verzoeken, maar wel de omvang en complexiteit van deze zaken. Dit maakt deze verzoeken soms tijdrovend voor de diverse medewerkers welke aan dit verzoek meewerken.

Een goed proces hoe zorgvuldig en efficiënt om te gaan met de aanvragen draagt bij aan transparantie. Beleid en het aanwijzen van de wettelijk verplichte contactpersonen zorgen voor een goede inbedding in de organisatie. Afgelopen periode zijn we bezig geweest om te inventariseren hoe we deze extra werkzaamheden beter vorm

[2] Product-Diensten Catalogus

CONCEPT

kunnen geven. Duidelijk is geworden dat dit wederom extra werkzaamheden zijn, welke in het verleden minder omvangrijk waren. Er zal verder worden gewerkt aan het optimaliseren van het proces inzake de informatie- en Woo-verzoeken.

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Veel inhuur / uitbestede werkzaamheden, we relatief veel gebruik van externe capaciteit (circa 10-12% van onze begroting). (zwakte)	Door de beperkte regelcapaciteit in onze organisatie past een grote flexibele schil, zonder dat er sprake is van een duurzame relatie, niet in onze structuur.	Aanstellen personeel waar mogelijk en versterken duurzame relaties met inhuur.	Meerjarige overeenkomsten aangaan met inhuur en waar mogelijk preventief werven.	Voortgang + maatregelen.

BOUWSTEEN CULTUUR

Ondersteunend aan de strategie en werkwijze van RUD Zeeland stelden we kernwaarden op. De kernwaarden moeten een bijdrage leveren aan de resultaat- en klantgerichtheid van RUD Zeeland. De kernwaarden die geformuleerd zijn:

- Collegialiteit
- Respect
- Integriteit
- Klantgerichtheid

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Verandervermogen; Door het hoge verandervermogen van het personeel kan de organisatie meebewegen met interne en externe ontwikkelingen (sterkte)	Flexibiliteit is onderdeel van de strategie van RUD Zeeland.	Binden en boeien van (toekomstig) vast en flexibel personeel en monitoren werkdruk	Vaststellen van een strategische personeelsbeleid + opleidingsplan KC2.2	Voortgang + maatregelen
Open en transparante organisatie: via rapportages is RUD Zeeland transparant voor deelnemers en overige belanghebbenden (sterkte).	Herkenbaarheid in uitvoering van de taken en betrokkenheid van de eigenaren is onderdeel van de identiteit van RUD Zeeland.	Verdere ontwikkeling en evaluatie van rapportages.	Vaststellen van een meerjarenplan van ontwikkelingen en projecten.	Voortgang + maatregelen

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Externe communicatie en profilering; een goede afstemming en profilering is noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden (zwakte).	Het productie niveau P*Q met het gewenste kwaliteitsniveau legt een fors beslag op de capaciteit van RUD Zeeland, waardoor er onvoldoende tijd overblijft voor afstemming.	Opstellen en uitwerken van een acties voor verbetering van onze communicatie en profilering. + meer capaciteit inzetten op communicatie	Processen aanpassen + Externe afstemming bespreken tijdens intervisies	Voortgang + maatregelen

Stakeholdersonderzoek

Om de drie jaar houden we een stakeholdersonderzoek waarin we o.a. de kernwaarden toetsen en verbeterpunten vaststellen. In 2021 is het laatste onderzoek afgerond. Via de voortgangsrapportages informeren we ook in 2024 het dagelijks en algemeen bestuur over de voortgang van de geconstateerde verbeterpunten.

Bouwsteen Mensen

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Natuurlijk verloop; de laatste, maar ook de komende jaren is er sprake van aanzienlijk natuurlijk verloop. **(zwakte)**	Het natuurlijk verloop leidt tot extra druk bij de zittende medewerkers. (Nieuwe) werkzaamheden moeten we opvangen en nieuwe medewerkers moeten we volledig opleiden en inwerken. We beschikken niet over structureel budget om deze kosten op te vangen.	Actualiseren van het geraamde natuurlijk verloop.	Vaststellen van een strategische personeelsbeleid en ontwikkelplan.	Voortgang + maatregelen
Medewerkers ervaren een **hoge werk- en regeldruk**	Als gevolg van de hoge werk- en regeldruk blijven we op bepaalde punten achter in de doorontwikkeling en verbetering van onze organisatie.	Actualiseren benodigde capaciteit.	Benodigde capaciteit en financiering van de kosten vastleggen in voorstellen.	Voortgang + maatregelen.

Kwaliteitscriteria

De resultaten van het onderzoek naar de kwaliteitscriteria 2.2 geeft input voor gericht onderhoud op voldoende aanwezige kennis. Na de invoering van de omgevingswet zijn ook de zogenaamde zachte competenties nodig. We sorteren voor op die ontwikkelingen gebruikmakend van landelijke subsidiegelden.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)

Om de drie jaar houden we een MTO. In 2024 wordt er weer een MTO uitgezet aangezien het laatste onderzoek dan alweer drie jaar oud is. Een mooie toets of de acties naar aanleiding van het voorgaande onderzoek vruchten hebben afgeworpen.

Bouwsteen Middelen

De middelen gebruiken we om de activiteiten efficiënt en effectief uit te voeren. Daarbij gaat het om geld, kennis, technologie, materialen en diensten. We besteden deze taken grotendeels uit aan de PIOFACH-leverancier. Dit brengt een grote mate van afhankelijkheid met zich mee.

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Uitbesteding PIOFACH-taken: grote mate van afhankelijkheid en beperkt kunnen sturen (zwakte)	Door versterking van samenwerking ontstaat grotere effectiviteit.	Investeren in de relatie en vastleggen van afspraken.	Evaluatie in directieoverleg en monitoring van afspraken en klachten.	Uitkomsten evaluatie en klachten, voortgang en maatregelen.

Bouwsteen Resultaten

Rechtmatigheid

Na enige malen uitstel is met ingang van het boekjaar 2023 de wetswijziging voor verantwoording rechtmatigheid van toepassing. Het dagelijks bestuur dient een rechtmatigheidsverantwoording af te geven in de jaarstukken. De commissie BBV stelde hiervoor in januari 2020 een modelverklaring op. Daarin staat dat in de paragraaf bedrijfsvoering het dagelijks bestuur een nadere toelichting geeft op zaken die de rechtmatigheid raken en hoe de beheersing is vormgegeven. Hierbij moet het dagelijks bestuur in ieder geval nadere toelichting geven op alle vermelde afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording. In de jaarrekening neemt het dagelijks bestuur de rechtmatigheidsverklaring op. De toelichting op de geconstateerde fouten en onduidelijkheden wordt opgenomen het jaarverslag, onderdeel paragraaf Bedrijfsvoering.

Relatiebeheer

Zowel RUD Zeeland als haar opdrachtgevers vinden relatiebeheer belangrijk. Het draagt bij aan de verdere opbouw van het vertrouwen tussen partijen door onder andere de verwachtingen over en weer af te stemmen. Zeker bij grote ontwikkelingen waar RUD Zeeland en haar opdrachtgevers samen voor staan, zoals de invoering van de Omgevingswet, of majeure ontwikkelingen naar aanleiding van landelijke of provinciale rapporten. We richten het relatiebeheer in overleg met de deelnemers zo optimaal mogelijk in. Afspraken over de frequentie van contact en het evalueren van de samenwerking zijn daar onderdelen van. Het doel hiervan is om beter inzichtelijk te maken waar we voor staan en aan te geven op welke wijze de deelnemers invloed hebben op ons functioneren. Naast het relatiebeheer geven we onze bestuurders, daar waar nodig, dus naast hun eigen ambtelijke ondersteuning, handreikingen om hun verantwoordelijkheid naar de raden of staten te kunnen vervullen. De inhoudelijke dossiers zijn hiervan uitgezonderd.

Samenwerking externe partijen

Voor de taakuitvoering van RUD Zeeland is samenwerking met andere partijen essentieel om meer effect te bereiken voor een schoner en veiliger Zeeland.
Op dit moment overleggen we periodiek met een groot aantal publieke, maar ook private partijen. Zo overleggen we regelmatig met onder andere de Omgevingsdienst.nl, Veiligheidsregio Zeeland, het Openbaar Ministerie, Politie en de Brabants- Zeeuwse Werkgeversvereniging, PORTIZ, ZLTO en Rijkswaterstaat voor verdere verbetering van de uitvoering van de taken van RUD Zeeland. De Algemeen Besturen van GGD, RUD en VRZ verkennen de mogelijkheden van samenwerking tussen de drie gemeenschappelijke regelingen.

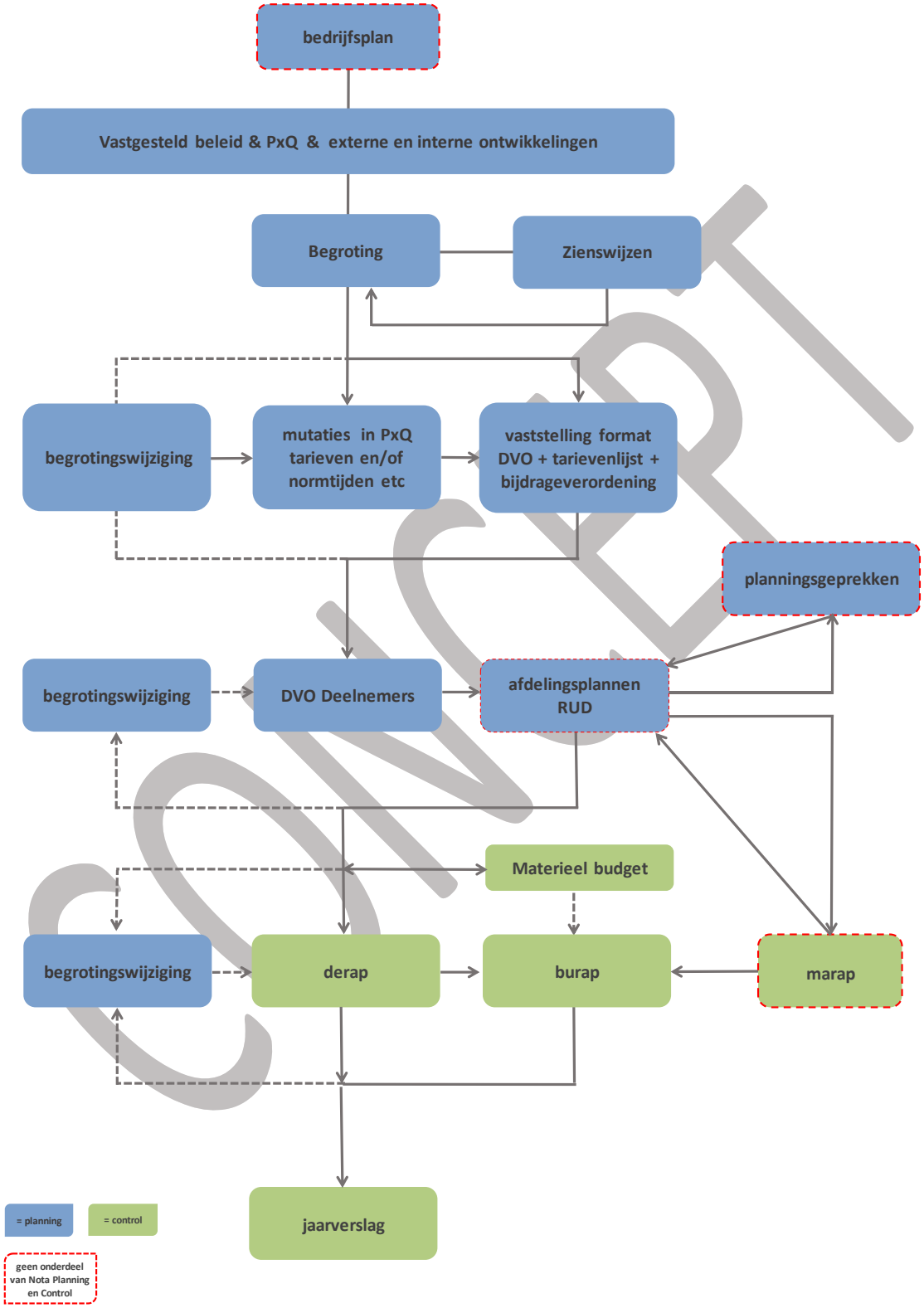
De toeleveranciers van met name inhuur voor het primaire proces maar ook de PIOFACH-leverancier voor de ondersteunende processen zijn essentieel voor een goede uitvoering van de werkzaamheden.

CONCEPT

Sterkte / Zwakten	Waarom	Plan	Do	Check + act
Producten: producten worden op een uniforme en efficiënte (gecertificeerde) wijze geleverd (sterkte).	Een uniforme en efficiënte uitvoering van de taken is onderdeel van de missie van RUD Zeeland.	Vastleggen van afspraken conform ISO 9001:2015.	Audit van processen.	Uitkomsten audit, voortgang en maatregelen.
P*Q op stuks niveau (bedreiging)	De evaluatie P*Q schetst een aantal voor RUD zeeland onwenselijke gevolg bij verrekening P*Q op stuksniveau.	Actieve afstemming met deelnemers over de wijze van verrekening van de dienstverlening. Bij veranderende financieringssystematiek hier samen aan werken.	Via de reguliere bijeenkomsten raden, leden van de besturen en contactpersonen informeren.	Monitoren en evalueren en ontwikkelen.
Registratiedruk (zwakte)	Een juiste, volledige en tijdige registratie is van groot belang voor juiste deelnemers-rapportages en juiste facturen. Dit betekent echter ook dat medewerkers meer tijd en aandacht moeten besteden aan hun registratie.	Afspraken vastleggen.	Medewerkers actief informeren over het belang van tijdregistratie.	Monitoren, evalueren en bijsturen.
Inbrengen taken (kans)	Door versnippering, de omvang van de taken of de kwaliteit van de uitvoering van de werkzaamheden kan bij deelnemers kwetsbaar zijn. Dit zijn redenen om werkzaamheden over te dragen aan RUD Zeeland.	Deelnemers actief informeren over de mogelijkheden van RUD Zeeland.	Via de reguliere bijeenkomsten raden, leden van de besturen en contactpersonen informeren.	Monitoren.
Externe ontwikkelingen (bedreiging)	Politiekgevoelige ontwikkelingen leiden tot vertragingen in procedures en aanvullende vragen van raden, staten, pers en politiek. Dit leidt tot verdere verhoging van de werkdruk.	Centrale regie communicatie rondom externe ontwikkelingen. Budget reserveren voor aandachtsdossiers.	Actief informeren van deelnemers, bedrijven en personeel	Monitoren en evalueren.

PLANNING & CONTROL

In 2016 stelde het algemeen bestuur de nota planning en control vast. De volgende diagram geeft de processen planning en control weer.

CONCEPT

8.2 PARAGRAAF FINANCIERING (TREASURY)

WET EN REGELGEVING

De Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) kent als belangrijkste uitgangspunt het bevorderen van een solide financieringswijze. Met als doel het voorkomen van grote fluctuaties in de rentelasten, het beheersen van de renterisico's en het bevorderen van de transparantie en kredietwaardigheid. Het beheersen van de risico's uit zich concreet in de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, het afsluiten van geldleningen en het uitzetten van gelden. Daarnaast bestaat de verplichting om een treasurystatuut op te stellen. In 2016 is het treasurystatuut voor de RUD Zeeland vastgesteld.

KASGELDLIMIET

Met de kasgeldlimiet is in de wet FIDO een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop overheidsinstanties de financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mogen financieren. Het doel hiervan is om renterisico's op korte termijn te beperken. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming, dus met uitzondering van stortingen in de reserves. Voor 2024 bedraagt de kasgeldlimiet € 0,9 mln.

RENTERISICO

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op lang lopende leningen te beperken.
De renterisiconorm "speelt" bij de RUD Zeeland niet omdat de RUD Zeeland geen geldleningen heeft.

KOERS- EN VALUTARISICOBEHEER

We gaan geen belangrijke c.q. omvangrijke financiële transacties in vreemde valuta aan en we hebben daar ook geen plannen voor. Daarmee zijn er geen koers- en valutarisico's.

RISICOPROFIEL

Het renterisico bij de RUD is laag. Dit komt door het ontbreken van geldleningen en door het opstellen van een liquiditeitsplanning. Aan de hand van de liquiditeitsplanning monitoren we onze geldstromen en kunnen we daar op sturen

RENTESCHEMA

In het BBV is het verplicht om een renteschema op te nemen waaruit de rentekosten en de renteverdeling blijkt. Dit is voor RUD Zeeland niet relevant door het ontbreken van rentekosten.

CONCEPT

8.3 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Op 10 juli 2018 stelde het algemeen bestuur het beleidskader Weerstandsvermogen en Risicobeheersing vast. Dit beleidskader implementeerden we op 27 februari 2019 stelden we de resultaten van de eerste risico-inventarisatie vast.

Op 1 maart 2021 stelde het algemeen bestuur de geactualiseerde inventarisatie van de risico's vast. In 2023 is een evaluatie voorzien van de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing RUD Zeeland 2018.

RISICOSCORE 2024

Op organisatieniveau is per risico de gevolgklasse gerelateerd aan de kansklasse. Zo ontstaat de risicoscore. De risicoscore is bepalend voor de aandacht die een specifiek risico krijgt van het management en het bestuur.
De risicoscore (op organisatieniveau) op basis van de geactualiseerde risico-inventarisatie ziet er als volgt uit:

Risico-klasse	Kansklasse		< 10% laag	10 - 30%	30 - 50% gemiddeld	50 - 70%	> 70% hoog
5	groter dan 50.000	hoog				3	1 en 2
4	tussen 40.000 en 50.000	gemiddeld hoog					
3	tussen 30.000 en 40.000	gemiddeld					
2	tussen 15.000 en 30.000	gemiddeld laag		4			
1	tussen 5.000 en 15.000	laag	5	6			

GEÏDENTIFICEERDE RISICO'S EN DOORREKENING (BEDRAGEN IN €)

Omschrijving risico	Score	2023	2024	2025	2026	2027
1. Onbalans in taken		845.000	845.000	845.000	845.000	845.000
2. Onevenwichtig personeelsbestand en krapte arbeidsmarkt		605.000	605.000	605.000	605.000	605.000
3. Implementatie Omgevingswet		300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
4. Uitbestede taken (beperkte kwaliteitscriteria)		20.000	20.000	20.000	20.000	
5. Onveilige werkomstandigheden THV uitvoering		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
6. Inrichting van de huisvesting is niet optimaal		15.000	15.000	15.000	0	0
Totaal benodigde weerstandscapaciteit		**1.795.000**	**1.795.000**	**1.795.000**	**1.780.000**	**1.760.000**

TOELICHTING EN ONTWIKKELINGEN

Risico's met een hoge kans en een groot gevolg (donkerrood):

1. Aanzienlijke onbalans tussen de omvang en aard van de taken en de beschikbare capaciteit
2. Onevenwichtig personeelsbestand / krapte op de arbeidsmarkt

Belangrijke constatering deze risico's is dat dit feitelijk geen risico's betreffen maar een zekerheid zijn.

Bovengenoemde donkerrode risico's zijn inmiddels wel bekend en hebben zich ook voorgedaan. Voorstellen om de risico's terug te brengen zijn bij het opmaken van deze begroting nog in ontwikkeling/besluitvorming.

In 2022 is het landelijke rapport van Aartsen aanleiding geweest voor het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH -stelsel. Tevens heeft de provincie een rapport laten opstellen door TwynstraGudde. Beide trajecten geven aan dat omgevingsdiensten robuuster moeten worden. Dit leidt tot mitigeren van risico's 1 en 2.

Risico met een gemiddelde kans en een groot gevolg (rood):

3. Implementatie van de Omgevingswet

De implementatie levert uitgaande van de invoering per 1 januari 2024 een set aan risico's op:

- per gemeente ontstaat een lokaal handhavingskader waardoor het risico op niet-juist handhaven toeneemt,
- bij de implementatie van de Omgevingswet vindt er verschuiving plaats van (vergunningverlening alsmede) toezicht en handhaving van inrichtingen naar activiteiten (hetgeen niet past niet in de huidige P maal Q systematiek),
- de implementatie c.q. uitvoering van de Omgevingswet vraagt andere (advies-)vaardigheden van medewerkers,
- lokale systemen dienen aan te sluiten op de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) om informatie uit te wisselen.

Ook risico de *Implementatie Omgevingswet* is naar alle waarschijnlijk geen risico maar een werkelijkheid.

Risico met een lage kans en met een (gemiddeld) klein gevolg (groen):

4. Alle taken op het gebied van PIOFACH (Personeel & Organisatie, ICT, Financiën en Communicatie) zijn uitbesteed bij een deelnemer waarbij de dienstverleningsovereenkomst in beperkte mate kwaliteitscriteria bevat.
5. Onveilige werkomstandigheden bij de uitvoering van toezicht- en handhavingswerkzaamheden.
6. De inrichting van de huisvesting is niet optimaal.

WEERSTANDSCAPACITEIT VAN RUD ZEELAND

Het weerstandsvermogen; de beschikbare gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit, geeft de mate aan waarin de organisatie financiële tegenvallers kan opvangen.
De kwalificatie van de verschillende ratioklassen is als volgt:

Ratio weerstandsvermogen	Beoordeling
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

RUD Zeeland heeft als doel een ratio weerstandsvermogen te hebben in de categorie 'voldoende' dus tussen 1,0 en 1,4. In deze categorie is er een verantwoorde balans tussen enerzijds de aanwezige risico's en anderzijds de financiële buffer om deze risico's op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de organisatiedoelstellingen.

De benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de aanwezige (incidentele en structurele) weerstandscapaciteit geeft het volgende beeld:

CONCEPT

(in EUR)	Voor resultaat bestemming 2023	2024	2025	2026	2027
Totaal benodigde weerstandscapaciteit:	**1.795.000**	**1.795.000**	**1.795.000**	**1.780.000**	**1.760.000**
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit:	**2.173.178**	**177.000**	**179.000**	**183.000**	**187.000**
Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit:	2.007.178	0	0	0	0
Algemene reserve	1.832.000	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	174.852	0	0	0	0
Structureel beschikbare weerstandscapaciteit:	173.000	177.000	179.000	183.000	187.000
Onvoorzien	173.000	177.000	179.000	183.000	187.000
Aanvullende bijdragen deelnemers	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Ratio weerstandscapaciteit:					
- enkelvoudig ultimo 2022	**1,21**				
- cumulatief ultimo 2023 tot en met 2026	**0,38**				

Het werkelijke weerstandsvermogen bedraagt dus voor 2023 enkelvoudig 1,27 en cumulatief (voor de jaren 2023 tot en met 2027) 0,38. Het werkelijke ratio 2023 valt binnen het gewenst beleidsdoel, tussen 1,0 en 1,4, en het ratio voor de 2022 tot en met 2026 ligt aanzienlijk onder het beleidsdoel. Bovenstaande berekening voor bestemming van het resultaat. De ontwikkelingen voor 2024 zullen hun invloed hebben in de risico's en de weerstandscapaciteit.

Zoals in deze paragraaf staat, zijn een drietal rode risico's werkelijkheid. Indien het algemeen bestuur de uitwerking van het Rapport Robuuste milieutaken Zeeland omarmd en vaststelt, mitigeren we de donkerrode risico's. Na mitigatie van de donkerrode sluiten de risico's veel beter aan bij de aard en omvang van onze activiteiten en bij de totaal beschikbare weerstandscapaciteit.

KENGETALLEN

In het BBV staat een voorschrift om een aantal specifieke kengetallen (inzake solvabiliteit, schuldquote, grondexploitatie, belastingcapaciteit en structurele exploitatieruimte) op te nemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing met een beoordeling van deze kengetallen. RUD Zeeland begroot geen rentelasten of aflossingen. Er is ook geen sprake van grond in exploitatie of inkomsten uit belastingheffing. De begrote structurele lasten zijn in evenwicht met de begrote structurele baten. Alleen het kengetal voor solvabiliteit is dus op RUD Zeeland van toepassing.

No.	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1.	Solvabiliteit	20%	20%	20%	20%	20%	20%

Solvabiliteit: dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin RUD Zeeland in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal is het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. De score 20% is net voldoende.

CONCEPT

9 FINANCIËLE BEGROTING

In onderstaande financiële begroting staan alle lasten en baten naar kostensoort.

ONTWIKKELING FINANCIËN

- Consolideren begroting

Op 6 december 2021 stemde het algemeen bestuur in om de begrotingssystematiek, voor zover het gevolgen van de invoering van de Omgevingswet betreft, tot en met 2024 te consolideren. Door verschuiving van de bevoegdheden m.b.t. het thema bodem van provincie naar gemeenten maken we voor deze taken een uitzondering op de consolidatie. Vanaf het moment dat dit duidelijk is, zal hier een begrotingswijziging voor worden voorbereid. We gebruiken deze periode om met elkaar de voorbereidingen te treffen voor de invoering van de Omgevingswet. Dit ziet dan vooral op processen in te richten, kengetallen te ontwikkelen, de PDC te actualiseren, verschuiving van bevoegdheden, onderzoek om legesheffing te ontwikkelen en implementeren en de gevolgen van de overgang van het begrip 'inrichting' naar 'activiteit' te bepalen. Overige wijzigingen, zoals ten gevolge van de evaluatie P*Q, gevolgen van de lopende onderzoeken van de provincie en samenwerking GGD, VRZ en RUD, en nieuwe taken (exclusief Ow), worden wel zoals gebruikelijk in de begroting of een begrotingswijziging meegenomen.

- Overzicht baten en lasten naar kostensoort.

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**2023 begroot**	**2024 begroot**	**2025 begroot**	**2026 begroot**	**2027 begroot**
Lasten					
Personele lasten	10.578	10.980	11.026	11.445	11.880
Personeel van derden	19	20	20	21	21
Overige kosten	2.165	2.216	2.225	2.279	2.333
Onvoorzien	173	177	179	183	187
Totaal lasten	12.935	13.394	13.450	13.927	14.422
Baten					
Algemene bijdrage deelnemers	12.551	12.995	13.455	13.932	14.427
Materieel budget bijdrage deelnemers	26	27	27	28	29
BTW-compensatie Waterschap Scheldestromen	-31	-31	-32	-33	-34
Frictiekostenvergoeding BRZO	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	389	403	-	-	-
Totaal baten	12.935	13.394	13.450	13.927	14.422
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

CONCEPT

Toelichting op 1. Lasten naar kostensoort:

1a. Personele lasten

Personele lasten (bedragen * € 1.000)	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Salarissen en sociale lasten	9.854	10.238	10.281	10.682	11.098
Reis-en verblijfkosten	482	493	497	509	521
Opleidingskosten	175	179	178	182	187
Opleidingskosten (POB)	40	41	42	43	44
Incidentele prestatiebeloning	25	26	26	26	27
Terugontvangst kosten	-17	-17	-18	-18	-18
Totaal lasten	10.558	10.960	11.005	11.424	11.858

De personele lasten zijn vanaf 2024 hoger als gevolg van de inflatiecorrectie. In 2025 zijn de personele lasten t.o.v. het voorgaande jaar minder gestegen doordat er vanaf dat jaar geen financiering meer beschikbaar is voor strategisch adviseurs en communicatieadviseur.

1b. Personeel van derden

Voor inhuur voor het programma Milieu is structureel € 20.000 begroot.

1c. Overige kosten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Organisatie kosten	1.716	1.757	1.755	1.797	1.840
Huur onroerende zaken	240	246	251	258	264
Geo-diensten	60	61	63	64	66
Milieuklachtenlijn	54	55	57	58	59
Overige directe kosten	50	51	52	53	55
Accountantskosten	25	26	26	27	27
Ondernemingsraad	9	9	10	10	10
Totaal overige kosten	2.153	2.205	2.214	2.267	2.321

De organisatie kosten zijn vanaf 2024 hoger als gevolg van de inflatiecorrectie. In 2025 zijn de organisatie kosten t.o.v. het voorgaande jaar minder gestegen door het eerder genoemde wegvallen van de financiering voor strategisch adviseurs en communicatieadviseur. Elke fte kent een opslag in de organisatiekosten.

1d. Onvoorzien

Om te voorkomen dat we eventuele tegenvallers niet kunnen opvangen, nemen we in de begroting een post onvoorzien op. De directeur van RUD Zeeland mag beschikken over onvoorzien tot een bedrag van € 25.000 per besluit. RUD Zeeland informeert het dagelijks en algemeen bestuur over besluiten ten laste van onvoorzien.

Toelichting op 2. Baten naar kostensoort:

2a. Algemene bijdrage deelnemers en 2b. Materieel budget bijdrage deelnemers

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten, bedraagt de begrote deelnemersbijdrage (inclusief materieel budget) voor 2024 € 13,0 miljoen. Het begrote materiële budget zijn de verwachte externe kosten voor de bemonstering van indirecte lozingen.

CONCEPT

Onderstaande tabel geeft het verloop van de bijdrage ten opzichte van de begroting 2023 weer.

Omschrijving	Bedrag (x € 1000)
Deelnemersbijdrage 2023 (oorspronkelijke begroting)	12.551
Inflatie correctie	444
Deelnemersbijdrage 2024	12.995

2c. BTW compensatie

De BTW is voor waterschappen niet compensabel. Om die reden besloten we bij oprichting dat waterschap deze BTW krijgt gecompenseerd.

JAARREKENING RESULTAAT 2021

Op voorstel van de werkgroep “Aanpak voor een goede samenwerking tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen” nemen we in de begroting een analyse op van de laatst vastgestelde jaarrekening (2020) en het effect hiervan op de begroting. Zo ontstaat er inzicht in de actuele financiële positie.

Saldo jaarrekening

Over het jaar 2021 realiseerden we een positief rekeningresultaat van € 889.000. Dit resultaat is als volgt tot stand gekomen:

Omschrijving	Resultaat (bedragen x € 1.000)	
1. Resultaat 2e Voortgangsrapportage	-233	N
2. Programma milieu	178	V
3. Overhead	480	V
5. Algemene dekkingsmiddelen	508	V
6. Onvoorzien	59	V
7. Onttrekkingen	-103	N
Eindtotaal	**889**	**V**

OVERZICHT VAN INCIDENTELE LASTEN EN BATEN 2024

Het overzicht incidentele lasten en baten geeft inzicht in de mate waarin er sprake is van ‘materieel evenwicht’. Materieel evenwicht, of een reëel sluitende begroting, is een belangrijk uitgangspunt. De term materieel evenwicht houdt in dat de begroting voldoet aan bepaalde eisen. De belangrijkste daarvan is dat structurele lasten zijn gedekt door structurele baten. Incidentele lasten mogen worden gedekt door incidentele baten, waaronder onttrekkingen aan de reserves. Voor het begrip ‘incidenteel’ moet gedacht worden aan lasten en baten die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (art.19 BBV). In de begroting 2024 zijn er geen incidentele lasten of baten geraamd.

CONCEPT

GEPROGNOTISEERDE BALANS

De geprognotiseerde balans geeft inzicht in de verwachte schulden en bezittingen van de RUD van 2022 tot en met 2027.

Geprognotiseerde balans

Activa per 31 december (*€ 1.000)	2022 begroot	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Vaste activa	0	0	0	0	0	0
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Kortlopende vorderingen	1.840	1.840	1.840	1.840	1.840	1.840
TOTAAL ACTIVA	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**

Passiva per 31 december (*€1.000)	2022 begroot	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Eigen vermogen	840	840	840	840	840	840
Voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Langlopende leningen	0	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
TOTAAL PASSIVA	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**	**1.840**

EMU saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

CONCEPT

10 DOOR HET ALGEMEEN BESTUUR TE AUTORISEREN BEGROTINGSBEDRAGEN 2024

Het algemeen bestuur stelt de bij de programma's opgenomen budgetten vast. Onderstaande tabel geeft een overzicht van baten en lasten 2024.

	Begroting 2024 (bedragen * € 1.000)		
	lasten	baten	saldo
Programma:			
Programmalijn Milieu - Vergunningverlening	3.910		3.910
Programmalijn Milieu - Toezicht en Handhaving	5.244		5.244
Overzichten:			
Overhead	4.063		4.063
Vpb	0		0
Onvoorzien	177		177
Algemene bijdrage deelnemers		12.964	-12.964
Materieel budget bijdrage deelnemers		27	-27
Saldo van baten en lasten	**13.394**	**12.990**	**403**
Mutaties reserves:			
Algemene reserve	0	403	-403
Resultaat	**13.394**	**13.394**	**0**

CONCEPT

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van de RUD Zeeland op …/…/

De secretaris

De heer ing. A. van Leeuwen MPA

De voorzitter,

De heer A.G. van der Maas

11 BIJLAGEN

CONCEPT

Bijlage 1 Baten en lasten per taakveld

Taakvelden (bedragen * € 1.000)	Begroting 2024 Lasten	Baten	Saldo
0.4 Overhead	4.063		4.063
0.8 Overige baten en lasten	177		177
7.4 Milieubeheer	9.153	13.394	-4.240
Totaal	13.394	13.394	0

CONCEPT

Bijlage 2 meerjarig overzicht en berekening van de bijdrage per deelnemer

Bijdrage per deelnemer (in €, inclusief materieel budget en exclusief BTW compensatie Waterschap Scheldestromen)

Deelnemer	2023	2024	2025	2026	2027
Borsele	690.100	717.500	742.900	769.200	796.400
Goes	711.000	739.200	765.400	792.500	820.600
Hulst	659.200	685.300	709.600	734.700	760.700
Kapelle	310.100	322.400	333.800	345.600	357.800
Middelburg	271.300	282.100	292.100	302.400	313.100
Noord-Beveland	332.200	345.400	357.600	370.300	383.400
Reimerswaal	573.900	596.700	617.800	639.700	662.300
Schouwen-Duiveland	807.000	839.000	868.700	899.500	931.300
Sluis	856.400	890.400	921.900	954.500	988.300
Terneuzen	1.147.100	1.192.600	1.234.800	1.278.500	1.323.800
Tholen	417.200	433.700	449.100	465.000	481.500
Veere	264.800	275.300	285.000	295.100	305.500
Vlissingen	449.500	467.300	483.800	500.900	518.600
Waterschap Scheldestromen	101.500	105.500	109.200	113.100	117.100
Provincie Zeeland	4.933.500	5.129.200	5.310.800	5.498.800	5.693.500
TOTAAL	**12.524.800**	**13.021.600**	**13.482.500**	**13.959.800**	**14.453.900**

De deelnemersbijdrage is gewijzigd als gevolg van inflatie, de cao 2022/2023, het inrichtingenbestand en de uitbreiding van capaciteit als gevolg van begrotingswijzigingen ondermijning en de gevolgen van Helsinki/Espoo.

Conform de bijdrageverordening actualiseren we de bijdrage 2024 van de deelnemers op basis van het inrichtingenbestand per 1 april 2023. Ook maken we samen met de deelnemer werkafspraken voor 2024.

Beide mutaties verwerken we in het Jaarplan voor 2024. De uitkomsten van de actualisatie en werkafspraken kunnen leiden tot aanpassingen in de deelnemersbijdrage voor 2024. De begrotingswijziging die daar uit voortvloeit leggen we voor aan het algemeen bestuur.

CONCEPT

begeleidingscommissie

datum 19 januari 2023
onderwerp voorstel 1e begrotingswijziging 2023
aan het dagelijks bestuur van de RUD-Zeeland
p/a Postbus 35
4530 AA TERNEUZEN

Geacht bestuur,

De begeleidingscommissie heeft op 10 januari 2023 het concept voorstel '1e begrotingswijziging 2023' van de RUD Zeeland besproken. In het voorstel zijn een zestal onderwerpen opgenomen die invloed hebben op de omvang van het begrotingstotaal en de deelnemersbijdragen en deels ook voortvloeien uit eerdere besluitvorming in uw dagelijks en algemeen bestuur.

In het overleg hebben de ambtelijke vertegenwoordigers van de RUD Zeeland het voorstel toegelicht en zijn door de commissie verduidelijkende vragen gesteld, cijfermatige aansluitingen en een aantal tekstuele suggesties meegegeven.

Met betrekking tot het voorstel merken wij nog het volgende op:
- Het onderdeel 'Helsinki en Espoo' vloeit voort uit de vaststelling door het AB van de tweede voortgangsrapportage 2022 op 5 december 2022. Het betreft 1 fte structureel. In 2023 wordt een pilot afgerond waarna wordt bezien op welke wijze aan deze taak structureel invulling kan worden gegeven, inclusief de benodigde inzet hiervoor.

Deze constatering is correct. We zullen deze tekst aan het AB-voorstel toevoegen.

- Voor het onderdeel 'Strategisch adviseur' wordt verwezen naar de besluitvorming bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2021. Voor dit onderdeel is € 728.000 bestemd ter besteding in de periode 2022-2024. Met deze wijziging worden de effecten voor de begroting 2023 en 2024 verwerkt. Ambtelijk is meegedeeld dat in 2022 nog geen besteding van deze gereserveerde middelen heeft plaatsgevonden. Het voorstel verdeelt het volledige bedrag nu over 2023 en 2024, inclusief de CAO effecten totaal € 758.000. De algemene reserve heeft ruimte om de hogere onttrekking te dekken en vraagt derhalve geen aanvullende deelnemersbijdrage.

Deze begrotingswijziging voorziet in een gelijktijdige onttrekking uit de algemene reserve voor de jaren 2023 en 2024 en vraagt inderdaad dus geen aanvullende deelnemersbijdrage.

- Voor het onderdeel 'Energie' verwijzen wij naar ons eerder uitgebracht advies d.d. 3 november 2022. Voor de werkzaamheden 2023 in het kader van 'Energie' stelt u voor om deze volledig te dekken uit de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk. De structurele invulling van deze werkzaamheden vanaf 2024 wordt betrokken in het separate concept voorstel 'Uitwerking Meerjarig Regionaal Programmeren.
Wij verzoeken u bij deze verdere uitwerking vanaf 2024 rekening te houden met ons eerder uitgebrachte advies d.d. 3 november 2022.

De uitwerking van het voorstel wordt nader onderzocht en aangepast voor AB-voorstel.

- In de tabel “ontwikkeling bijdrage deelnemers RUD Zeeland” v.w.b. alle zes genoemde onderwerpen afzonderlijk aan te geven welke invloed zij hebben op de bijdrage van elke deelnemer;

Deze gewenste aanpassing zal worden aangebracht in het AB-voorstel.

- De tabel met de gewijzigde meerjarenraming voor 2023-2026 inclusief de 1e begrotingswijziging 2023 houdt voor de jaren 2024-2026 geen rekening met de cijfers uit de meerjarenraming 2023-2026, zoals opgenomen in de Begroting 2023, zoals is vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 18 juli 2022.
Wij verzoeken u in het definitieve voorstel voor het DB en AB de wijzigingen voor 2024 en verder te muteren op dit meerjarenperspectief en tevens ook een meerjarig

overzicht met de individuele deelnemersbijdrage op te nemen. Hiermee ontstaat ook een actueel meerjarig beeld voor de individuele deelnemers voor hun eigen meerjarenraming.

Deze gewenste aanpassing zal worden aangebracht in het AB-voorstel.

Met inachtneming van het voorgaande adviseert de begeleidingscommissie positief over het concept DB voorstel ‘1e begrotingswijziging 2023’.

Desgewenst is de begeleidingscommissie bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten. De begeleidingscommissie verzoekt u dit advies aan de deelnemers en aan het algemeen bestuur beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,
namens de begeleidingscommissie

begeleidingscommissie

datum 29 maart 2023
onderwerp ontwerp begroting 2024

aan het dagelijks bestuur van de RUD-Zeeland p/a
Postbus 35
4530 AA TERNEUZEN

Geacht bestuur,

De begeleidingscommissie heeft op 21 maart 2023 het concept voorstel ‘ontwerp Begroting 2024’ van de RUD Zeeland besproken, welke op 16 maart is ontvangen.

In het overleg zijn door de commissie verduidelijkende vragen gesteld en diverse tekstuele verbetervoorstellen gedaan. Diverse tekstuele verbetervoorstellen zijn ook per mail aangeleverd bij de ambtelijk vertegenwoordigers van de RUD Zeeland. Zonder tegenbericht gaat de begeleidingscommissie er van uit dat deze in de definitieve versies worden verwerkt.

Naar aanleiding van de bespreking brengen wij het volgende onder de aandacht:

<u>Proces en inhoudelijk:</u>

- Wij verzoeken u vergaderstukken voor de begeleidingscommissie in het vervolg (zoals eerder afgesproken) uiterlijk vier werkdagen vooraf gaande aan de vergadering ter beschikking te stellen, zodat de leden voldoende gelegenheid hebben om de stukken door te nemen.
- Bij het onderwerp “toezicht en handhaving groene wetten” wordt niet gerefereerd naar het feit dat de RUD en de provincie momenteel nagaan welk ambitieniveau de RUD Zeeland wat dat betreft moet hebben.
  Aangevuld.
- Het onderdeel “ketentoezicht” maakt reeds deel uit van het onderdeel “meerjarenprogramma Zeeland”.
  Correct, dat neemt echter niet weg dat het als ontwikkeling is meegenomen, Zonder het meerjarenplan zal Ketentoezicht ook opgepakt moeten worden.
- De geformuleerde kritische prestatie indicatoren bij de onderwerpen “actualisatietoetsen” en “Helsinki” kunnen bestuurlijk interessanter worden geformuleerd. Namelijk een bepaalde mate van afname van het aantal verouderde vergunningen en een indicator die is gebaseerd op de nog te nemen beslissing op de uitkomsten van de pilot in het kader van de Verdragen van Helsinki en Espoo.
  De suggestie voor de aanpassing op deze indicator nemen we in overweging.
- In de oplegnotitie zou een link gelegd kunnen worden naar het geconstateerde probleem en de daarmee gepaard gaande risico’s voor de deelnemers waarvoor in het stuk over de “doorontwikkeling van de RUD” (dat nog besproken moet worden in het AB van de RUD) een oplossing zou kunnen worden geboden.
  Er is nog geen besluit over.

- De planning van verdere besluitvorming geeft aan dat definitieve vaststelling voorzien is in de vergadering van het algemeen bestuur op 2 oktober 2023. Wij wijzen u er op dat de wettelijke termijn van vaststelling uiterlijk 15 september is. Tevens raden wij u aan om het ministerie in overleg te treden over de latere aanlevering en hiervoor schriftelijk toestemming te verkrijgen, zonder dat dit verdere gevolgen heeft voor het toezichtregime.
  Contact is reeds lopende.
- In de ontwerp begroting 2024 is nog geen rekening gehouden met de voorgenomen uittreding uit de gemeenschappelijke regeling van het Waterschap Scheldestromen.
  Het is nog slechts een voornemen. We wachten de definitieve besluitvorming af.
- In de reactie van het managementteam wordt onder meer gesteld dat behoefte is aan uitbreiding van kennis en kunde op het gebied van data analyse en versterking van de bedrijfsvoering. Wij gaan er van uit dat dit onderdeel uitmaakt van het voorstel meerjarenprogramma (voor onder meer het versterken van de robuustheid / bedrijfsvoering) dat inmiddels voor een eerste bespreking in het algemeen bestuur is geagendeerd.
  Correct.
- In de paragraaf bedrijfsvoering is een uitgebreide SWOT-analyse opgenomen. We adviseren u deze zo spoedig mogelijk te actualiseren nadat het voorstel meerjarenprogrammering is vastgesteld en deze analyse op te nemen in een volgende voortgangsrapportage en aansluitend te blijven actualiseren in volgende begrotingen.
  Dit advies nemen wij ter harte.

Financieel:

- In de ontwerp Begroting 2024 zijn de cijfers opgenomen uit de (meerjaren)begroting 2023, inclusief de eerste begrotingswijziging 2023. Deze laatste wijziging ligt op dit moment nog voor zienswijze bij de deelnemers en is nog niet definitief vastgesteld door het algemeen bestuur. Gezien de inhoud van deze eerste begrotingswijziging 2023 achten we dit geen bezwaar voor het vertrekpunt van de nu voorliggende ontwerp Begroting 2024.
- Daarbij constateren we dat de opgevoerde subsidiebijdrage voor energiemaatregelen uit de eerste begrotingswijziging 2023 nu niet wordt gepresenteerd in de voorliggende Begroting 2024, in de kolom met vergelijkende cijfers voor 2023. Wij vragen u de overzichten op elkaar te laten aansluiten.
  De besluitvorming over het voorstel Energie moet nog plaatsvinden. Deze begroting is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2023 en de structurele begrotingswijzingen 2022. De eerste begrotingswijziging 2023 ligt nu ook voor ter besluitvorming en zal daarna verwerkt worden in de begrotingen.
- Op 14 december 2022 heeft de VZG het percentage voor indexering van de begrotingen 2024 van gemeenschappelijke regelingen vastgesteld. Voor 2024 is dit
  3,4%. In de nu voorliggende begroting is echter nog gerekend met het oorspronkelijke percentage van 2023, namelijk 2,7%. Voor een juist en volledig beeld en effecten op de deelnemersbijdragen vragen wij u de ontwerp-begroting 2024 op te stellen met inachtneming van het percentage van 3,4%.
  De wijzigingen in het indexeringspercentage zullen bij de eerstvolgende gelegenheid worden doorgevoerd. Voorzien wordt dat dit bij de eerste voortgangsrapportage zal plaatsvinden.
- Op 14 maart jl. is een geactualiseerd indexpercentage voor 2023 door de VZG vastgesteld en gecommuniceerd. Het percentage is wegens de bijzondere ontwikkelingen van de inflatiecijfers verhoogd van 2,7% tot 7,2%. In de eerste begrotingswijziging 2023 is reeds een aanpassing gemaakt voor CAO effecten voor 2023 en verder. Wij vragen u zo spoedig mogelijk, uiterlijk voor het zomerreces 2023, eventueel resterende financiële effecten voor de begroting 2023 en verder inzichtelijk te maken en via een begrotingswijziging 2023 of 2024 (en verder) aan de deelnemers voor te leggen. Dan kunnen deelnemers hier ook rekening mee houden in hun eigen financieel meerjarenperspectief.
  Zie voorgaande punt.

- In bijlage 2 van de ontwerp begroting zijn de deelnemersbijdragen 2023 vermeld. Deze sluiten niet aan op het voorstel eerste begrotingswijziging 2023, welke in uw vergadering van het dagelijks bestuur van 6 februari 2023 is besproken. Idem voor de kolom begroting 2023 in het overzicht algemene dekkingsmiddelen in hoofdstuk 7 en het overzicht van baten en lasten per kostensoort in hoofdstuk 9. Wij vragen u de overzichten op elkaar te laten aansluiten.
  De aansluiting moet nader onderzocht worden. Bij de eerstvolgende rapportage komen we hier op terug.
- De financiële overzichten met betrekking tot het onderdeel reservemutaties, geven ons inziens geen volledig beeld van de geraamde reservemutaties. De betreffende mutaties op de bestemmingsreserve POB (toevoegingen als last en onttrekkingen als bate) horen volgens het BBV via de exploitatierekening te worden verantwoord. Tevens werkt dit door in het overzicht van de geprognotiseerde balans voor 2023 en verder. In dit overzicht wordt geen rekening gehouden met de actuele stand van de reserves, inclusief de reeds besloten onttrekkingen en toevoegingen.
  De mutaties op de reserves en geprognotiseerde balans nemen we in onderzoek. Hier komen we ook in de volgende rapportage terug.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de risico-inventarisatie opgenomen. Geconstateerd wordt dat het vastgestelde beleid (Zeeuwse kwaliteit) en de hiervoor benodigde middelen niet met elkaar in lijn zijn, met een structureel ingeschat verschil van circa € 1,45 (risico's 1 en 2) miljoen per jaar. Met het voorstel 'Uitwerking meerjarig regionaal programmeren' dat in 2023 aan de deelnemers wordt voorgelegd werkt u aan een structurele oplossing om het beleid en benodigde middelen met elkaar in overeenstemming te brengen.
  Besluitvorming moet nog plaatsvinden.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing dient bij de berekening van de ratio's rekening te worden gehouden met reeds geraamde onttrekkingen in de (meerjaren)begroting 2023 e.v. ten laste van de beschikbare reserves.
  De gehanteerde opzet is gelijk aan begroting 2023. We nemen het mee als verbeterpunt.
- Het kengetal voor solvabiliteit is gedaald tot 20% (reeds rekening houdend met de onttrekking van het negatieve resultaat). Voor gemeenten en provincies is dit aan de ondergrens. Nog lager wordt als risicovol bestempeld.
  Overgenomen en nader geduid.

Met inachtneming van het voorgaande adviseert de begeleidingscommissie positief over het voorstel 'ontwerp Begroting 2024 RUD Zeeland'.

Desgewenst is de begeleidingscommissie bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

De begeleidingscommissie verzoekt u deze reactie/dit advies aan de deelnemers en aan het algemeen bestuur beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet, namens de
begeleidingscommissie,

Ronny de Troije voorzitter